

Діяльність органів
державної влади
в сфері інформаційної
політики та регуляції
медіа

Моніторинговий звіт
за друге півріччя 2018 року

ГО «Детектор медіа»

Діяльність органів державної влади в сфері інформаційної політики та регуляції медіа

**Моніторинговий звіт
за друге півріччя 2018 року**

© ГО «Детектор медіа», 2018

Моніторинговий звіт

Діяльність органів державної влади в сфері інформаційної політики та регуляції медіа за друге півріччя 2018 року

Моніторинг здійснюється в рамках проекту “Посилення громадського контролю в сфері медіа” за фінансової підтримки National Endowment for Democracy (NED).

Зміст цього Звіту є винятково відповідальністю ГО “Детектор медіа” і не обов’язково відображає позицію NED.

Моніторинговий звіт. — К.: Детектор Медіа, 2018. — 47 с.

Автори:

Мар'яна Закусило

Світлана Остапа

Галина Петренко

Загальна редакція:

Наталія Лигачова

Координаторка проекту:

Олена Демченко

Дизайн та верстка:

Олександр Іванов

Моніторинговий звіт містить огляд та оцінку діяльності комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики, Державного комітету телебачення і радіомовлення, Національної ради з питань телебачення та радіомовлення, Міністерства інформаційної політики у першому півріччі 2018 року.

Звіт дає комплексне розуміння стану, здобутків та проблем державної інформаційної політики в Україні в умовах війни та проведення демократичних медіареформ.

До уваги державних службовців, медіааналітиків, представників медійних громадських організацій, дослідників державної політики, представників програм технічної допомоги, журналістів та всіх зацікавлених громадян.

Зміст

6

Світлана Остапа

Україна перейшла на цифру. Моніторинг Комітету свободи слова за друге півріччя 2018-го

15

Світлана Остапа

Завершення реформи друкованих ЗМІ. Моніторинг Держкомтелерадіо за друге півріччя 2018 року

23

Мар'яна Закусило

Прощання з аналогом. Моніторинг діяльності Нацради в серпні – грудні 2018 року

41

Галина Петренко

Гіперактивний сезон: підсумки роботи МІП у другому півріччі 2018 року

#медіа

Україна перейшла на цифру

Моніторинг Комітету свободи слова
за друге півріччя 2018-го

Парламентський Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики зосередився на захисті інформпростору та законодавчій протидії фейкам. Водночас він не домогся ухвалення змін до закону про реформування друкованих державних та комунальних ЗМІ, закону про аудіовізуальні послуги, постанови про моніторинг на перевірку медіа під час виборів, не виконавши власного плану роботи. Комітет став майданчиком для обговорення впровадження цифрового мовлення в Україні. Голова Комітету, яка навесні наразилася на судовий позов за захист прав журналістів, виграла апеляцію.

Раніше «Детектор медіа» публікував моніторинги роботи Комітету свободи слова за [перше](#) півріччя 2018-го, [друге](#) і [перше](#) півріччя 2017-го, [друге](#) та [перше](#) півріччя 2016 року.

Світлана
Остапа

Ключові напрями роботи Комітету в другому півріччі 2018-го:

- протидія ворожій пропаганді та захист інформаційного простору;
- контроль за впровадження цифрового мовлення в Україні;
- контроль за реалізацією низки медійних реформ, зокрема роздержавлення друкованих ЗМІ, суспільного мовлення, прозорості медіавласності;
- захист журналістів та ЗМІ;
- напрацювання законопроекту про соціальну рекламу;
- розробка базового галузевого закону «Про аудіовізуальні послуги».

Засідання

Комітет із питань свободи слова та інформаційної політики впродовж дев'ятої сесії восьмого скликання (вересень 2018 — січень 2019 року) станом на кінець грудня провів 10 засідань, на яких розглянув кілька десятків питань, низка з яких стосувалася контролю за виконанням законів і постанов. Діяльність комітету не завжди збігалася з планом його роботи на цей період. На думку голови комітету **Вікторії Сюмар**, комітет завжди оперативно відповідав на наявні виклики: і порушення прав журналістів, і небезпечні закони. Її заступник по комітету і колега по фракції «Народний фронт» **Сергій Висоцький** також вважає, що роботу комітету слід визнати ефективною. На підтвердження своїх слів, він наводить результати громадського моніторингу діяльності парламентських комітетів, де саме комітет свободи слова визнано кращим у питаннях забезпечення прозорості та відкритості. Член комітету **Юрій Павленко**, аналізуючи роботу комітету, зазначив, що не вдалося зробити виїзне засідання на Донбасі. *«Це була не*

проста формальність, це стимулювало би до активних дій наші органи влади, які, на жаль, почасти залишаються безвідповідальними», – нарікає він.

Традиційно члени комітету активно брали участь у засіданнях: за період дев'ятої сесії **Федір Бендюженко, Богдан Онуфрик, Олександр Сочка, Вікторія Сюмар, Ольга Червакова, Григорій Шверк** не пропустили жодного, водночас **Олена Кондратюк** була лише на двох засіданнях, а **Олександр Абдулін** не відвідав жодного, чим знову зіпсував статистику комітету.

Нагадаємо, в комітеті свободи слова тринадцять членів, співвідношення політичних сил залишається на користь «Народного фронту» (п'ятеро).

Законопроектна діяльність: посилення інформаційної безпеки

Станом на 22 грудня 2018 року на розгляді в комітеті перебували 233 законопроекти, 95 із яких він має підготувати як головний комітет.

Із підготовлених комітетом профільних законопроектів Верховна Рада 2 жовтня 2018 року в другому читанні ухвалила зміни до закону «Про оздоровлення та відпочинок дітей» щодо розширення категорій дітей, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки. Відтепер до цієї категорії включено дітей журналістів, які загинули під час виконання службових обов'язків. За відповідний законопроект № 7537 проголосували 238 народних депутатів. Законопроект передбачав також надавати особливу соціальну підтримку дітям журналістів, які є інвалідами I-ї групи у зв'язку з виконанням професійних обов'язків. Але в результаті змін до другого читання, до особливої категорії внесли всіх дітей, одному з батьків яких встановлено інвалідність I-ї або II-ї групи.

Відповідно до плану роботи, члени комітету з питань свободи слова та інформаційної політики 5 вересня на першому ж засіданні дев'ятої сесії Верховної Ради восьмого скликання підтримали законопроект № 8114 «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (щодо протидії ворожій пропаганді та покращення інформаційного забезпечення громадян

України, постраждалих внаслідок воєнних дій, місце проживання яких є територія Донецької та Луганської областей, де органи державної влади України здійснюють свої повноваження). Комітет рекомендував Верховній Раді прийняти цей проект як невідкладний у другому читанні та в цілому. Метою законопроекту є протидія ворожій пропаганді за рахунок підвищення рівня доступності населення до інформаційного простору України, що формується вітчизняними періодичними друкованими виданнями.

18 вересня Верховна Рада ухвалила в другому читанні та в цілому закон про окремі тарифи на приймання і доставку преси в Донецькій та Луганській областях.

Також на першому засіданні дев'ятої сесії члени комітету розглянули і підтримали проект № 8600 «Про внесення змін до деяких законів України щодо територій з особливим режимом мовлення», внесений народними депутатами Вікторією Сюмар, Олександром Данченком, Владиславом Севрюковим. Комітет свободи слова рекомендував парламенту прийняти його в першому читанні за основу та в цілому.

2 жовтня Комітет свободи слова на позачерговому засіданні підтримав законопроект № 9068 про внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» щодо посилення інформаційної безпеки та протидії державі-агресору в інформаційній сфері. Комітет підтримав законопроект про штрафи мовникам за виправдання окупації. Члени комітету рекомендували Верховній Раді за наслідками розгляду в першому читанні прийняти проект за основу.

Автори цього проекту запропонували парламенту запровадити штрафи за трансляцію телеканалами висловлювань, що виправдовують або визнають правомірною окупацію території України, якщо така трансляція має на меті розпалювання ворожнечі й ненависті. Законопроектом також пропонується заборонити ТРК поширювати термінологію, яка суперечить закону «Про особливості державної політики щодо забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей». Водночас передбачається, що якщо висловлювання,

що виправдовують окупацію територій України, трансливалися без попереднього запису і містилися у виступах особи, яка не є працівником телеканалу, то ТРК не несе відповідальності за ці порушення. Крім того, законопроект посилює відповідальність мовників (штраф до 25% від суми ліцензійного збору і без застосування санкції у вигляді попередження) за трансляцію телепередач, виготовлених після 1 серпня 1991 року, які містять популяризацію або пропаганду органів країни-агресора.

На цьому ж позачерговому засіданні з ініціативи першої заступниці голови Ольги Червакової комітет розглянув питання про внесення змін до законопроектів про мову, які передбачають вимогу щонайменше 90% української мови на телебаченні та радіо. Комітет вирішив запропонувати профільному комітету з питань культури та духовності ухвалити норми мовних законопроектів, які стосуються телебачення і радіомовлення, в такому ж вигляді, як у чинному законі про телебачення і радіомовлення. Вікторія Сюмар зазначила, що комітет свободи слова наполягатиме на тому, щоб мовні норми для телебачення та радіо були ухвалені в такому варіанті, як у законі про телебачення і радіомовлення, а якщо залишиться норма про 90% української мови, то щоб її введення в дію було відтерміновано на деякий час.

Справа в тому, що з 13 жовтня 2018 року повноцінно запрацювали норми закону про мовні квоти на телебаченні. Йдеться про 75% державної мови для загальнонаціональних і регіональних телеканалів, 60% – для місцевих, а також 75% державної мови для програм новин на ТБ. За невиконання мовних квот для мовників передбачений штраф у розмірі 5% загальної суми ліцензійного збору. Протягом першого року (до 13 жовтня 2018 року) діяв перехідний період: програми власного виробництва, а також національний аудіовізуальний продукт зараховувалися до частки передач, виконаних державною мовою, незалежно від фактичної мови цих програм. Озвучуватися або дублюватися українською мовою в межах квот мали фільми і передачі, які не є національним аудіовізуальним продуктом.

Комітет свободи слова підтримав проект

про соціальну рекламу. 3 жовтня 2018 року прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді прийняти проект закону № 8616 «Про внесення змін до деяких законів України щодо розповсюдження соціальної реклами на телебаченні і радіо» в першому читанні за основу, ініціатором якого є народний депутат Вікторія Сюмар. *«Нам потрібно нарешті навести порядок з соціальною рекламою. Особливо перед виборами. Бо у нас вже видають дозволи на трансляцію соцреклами, хто захоче, хто має в назві органу слово «соціальний». Наприклад, Міністерство соціалітики. Яке вони мають відношення до телебачення?»* – зауважила Вікторія Сюмар. У разі прийняття цього закону до 15 липня 2019 року він буде введений в дію не раніше 1 січня 2020 року, якщо після 15 липня 2019 року – не раніше 1 січня 2021 року.

Є великий сумнів, що кінця каденції будуть внесені глобальні зміни у закони про рекламу та зовнішню рекламу. Стосовно ж законопроекту про соціальну рекламу, то невеликий шанс усе ж залишається, що парламентарі захочуть навести лад із соцрекламою до виборів.

Крім того, комітет свободи слова рекомендував парламенту ухвалити проект щодо гармонізації законодавства у сфері порівняльної реклами, оскільки Україні необхідно гармонізувати вітчизняне законодавство у сфері порівняльної реклами із правом Європейського Союзу. Члени Комітету рекомендували Верховній Раді проект Закону № 8515 про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гармонізації законодавства у сфері порівняльної реклами із правом Європейського Союзу) прийняти в першому читанні за основу.

Комітет у листопаді розглянув проект закону № 9161 «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прозорості власності провайдерів програмної послуги багатоканальних цифрових ефірних телемереж із загальнонаціональним покриттям», внесений народними депутатами Юрієм Березою та Олександром Шевченком. Більшістю голосів члени комітету рекомендували парламенту схвалити цей законопроект у першому читанні (представник фракції Опозиційний блок Юрій Павленко проголосував проти). Законопроектом, який експерти ще

називають проектом щодо прозорості власності «Зеонбуду», передбачається запровадження низки вимог до засновників, учасників, власників провайдерів програмної послуги загалом та провайдерів програмної послуги багатоканальних цифрових ефірних телемереж із загальнонаціональним покриттям зокрема.

На думку Вікторії Сюмар, це надзвичайно важлива ініціатива:

“Ми з вами стільки на комітеті говорили про непрозорість власності цієї структури і про те, як багато це створює проблем для інформаційної безпеки держави. Ми знаємо прекрасно, що туди хтось хоче зайти, щось відкупити, для того, щоб контролювати ринок цифрового телебачення в Україні. Ми цю проблему розуміємо. Якщо ми з вами прийняли закон про прозорість власності для телеканалів і радіоканалів, то чому не приймати закон про провайдера, який фактично є ключовою фігурою для цифрового мовлення. Ми прекрасно розуміємо перспективи проходження цього проекту в залі, але тим не менш. Тут важливо мати послідовну політичну позицію комітету”.

Вікторія Сюмар

Комітет свободи слова відправив на доопрацювання проект щодо обмеження обсягів платної реклами у ЗМІ, бо парламентарі вважають, що такий закон неможливо буде виконати. Проект закону № 9029 «Про внесення змін до статті 13 Закону України «Про рекламу» щодо обмеження обсягів платної реклами у засобах масової інформації був внесений народним депутатом України Бориславом Березою. За словами члена комітету Григорія Шверка, в законодавстві є проблема щодо врегулювання питання політичної реклами.

«Політична реклама відповідно до законодавства у нас має існувати тільки у виборчий період, а в інший час такого поняття не існує. Але де-факто вона існує. Тому нам треба це регламентувати», - сказав він.

Члени комітету зазначили, що жоден телерадіоефір не зможе вмістити

всіх кандидатів, якщо їм надати 2,5 хв. для виступів, як пропонується законопроектом.

У листопаді вчергове з'явилася законодавча ініціатива введення відповідальності за наклеп. Члени Комітету свободи слова виступили категорично проти, одноголосно вирішивши направити профільному Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності висновок в частині, яка стосується предмета відання комітету свободи слова, з пропозицією рекомендувати парламенту відхилити законопроект № 9306 про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо встановлення відповідальності за наклеп.

Незважаючи на неймовірні зусилля комітету і громадських організацій ще раз внести зміни до закону про реформування друкованих державних і комунальних ЗМІ, парламент їх знову не ухвалив. Законопроект № 8441 внесли до Верховної Ради члени комітету з питань свободи слова та інформаційної політики. Його автори – експерти Центру демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ), «Української асоціації медіа бізнесу», «Платформи прав людини», Держкомтелерадіо та Комітету свободи слова. Законопроект мав на меті вирішити системні проблеми, з якими стикаються друковані ЗМІ під час реформування.

2 жовтня Верховна Рада не змогла ухвалити жодного з двох законопроектів «Про внесення змін до Закону України “Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації”». У результаті голосування обидва законопроекти відхилені. Водночас того ж дня парламент ухвалив закон, яким дозволив не роздержавлювати газети «Голос України» та «Урядовий кур'єр». За відповідний законопроект № 6518 «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення офіційної публікації законів України та інших нормативно-правових актів» проголосували 235 народних депутатів. Законопроект вносить низку змін до законів, зокрема постановляє, що дія закону «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» не поширюється на газети «Голос України» та «Урядовий кур'єр», які здійснюють

офіційне опублікування законів України та інших нормативно-правових актів.

«Як показала практика, не так легко відбувається реформування, – сказала депутатам співавторка законопроекту Вікторія Сюмар. – Органи місцевої влади не завжди хочуть виходити зі складу засновників. Відбувається шантаж колективів, пов'язаний з майном редакцій, з орендою приміщень. Звільняються головні редактори, не дають можливість реєструвати газети з назвами, до яких звикли люди. Цей законопроект дозволяє трудовому колективу зареєструвати видання з такою ж назвою, якщо орган місцевої влади не виконав закон і не вийшов зі складу засновників. Також закон дає змогу залишити пільгову оренду майна, землі, приміщень, щоб ЗМІ, які пройшли складний процес реформування, могли надалі функціонувати. У грудні реформа має завершитися, і тоді нереформовані ЗМІ залишаються поза правовим полем».

Загалом оцінюючи роботу комітету протягом останнього півріччя, пані Сюмар, зазначила, що, на її думку, найважливішим був проект закону про обмеження мови ворожнечі на телебаченні, розроблений комітетом. *«Вважаю його європейським і таким, що зміг би змінити ситуацію на ТБ. А найбільше розчарування – завалені зміни до закону про роздержавлення. З Нового року потрапляємо в правовий вакуум завдяки примарам депутата Капліна»*, – сказала вона, натякаючи на виступ пана Капліна під час обговорення законопроекту №8441, під час якого він критикував реформу.

Член комітету Григорій Шверк вважає найбільшим недопрацюванням – не ухвалення закону про аудіовізуальні послуги. На думку Сергія Висоцького, через велику завантаженість парламенту розглядом питань з пріоритетних напрямів не були належним чином вирішені на законодавчому рівні важливі питання поточного реформування державних і комунальних друкованих ЗМІ, низка законодавчих ініціатив у сфері доступу до публічної інформації, законодавчі ініціативи з питань зовнішньої реклами, щодо регулювання інтернет, забезпечення прозорості медіа-власності, прийняття галузевого Закону «Про аудіовізуальні послуги». *«На жаль, поки не було змоги розглянути принципові законопроекти про*

протидію агресору в інформаційній сфері та щодо прозорості фінансування медіа», – сказав він.

Захист прав журналістів і санкції

Протягом 9-ї сесії комітет з питань свободи слова та інформаційної політики неодноразово розглядав скарги як ЗМІ, так і окремих журналістів про перешкоджання їхній професійній діяльності, тиск і навіть погрози про закриття телеканалів. Крім того, ухвалював заяви і звернення до вітчизняних і міжнародних організацій. Наприклад, ще до відкриття 9-ї сесії у серпні комітет свободи слова звернувся до міжнародних організацій у зв'язку із вбивством журналіста Орхана Джемалі, закликавши їх взяти ситуацію під особливий контроль та забезпечити незалежне міжнародне розслідування цього кричущого злочину. Комітет звернувся до Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, організацій «Репортери без кордонів», «Міжнародна підтримка медіа» (IMS), Freedom House, Комітету захисту журналістів (CPJ), щодо жорстокого вбивства Орхана Джемалі та двох російських журналістів.

5 вересня комітет розглянув питання щодо ухвали Печерського суду про доступ Генеральної прокуратури України до телефонних даних журналістки, головного редактора програми «Схеми» (проект «Радіо Свободи») Наталії Седлецької. Вікторія Сюмар пообіцяла колегам з'ясувати у генпрокурора Юрія Луценка, чи не є ця ухвала суду надмірною. Нагадаємо, 27 серпня 2018 року Печерський районний суд Києва дав доступ Генеральній прокуратурі України до телефонних переговорів журналістки програми «Схеми» (проект «Радіо Свободи») Наталії Седлецької у справі про можливе розголошення державної таємниці та даних досудового розслідування директором Національного антикорупційного бюро (НАБУ) Артемом Ситником.

Також у вересні Комітет свободи слова засудив напад на журналістку телеканалу NewsOne Дарину Білеру, на яку напали протестувальники під час мітингу біля ГПУ. Поліція Києва затримала жінку, яка вдарила журналістку. Під час розгляду цього питання парламентський комітет

подискутував з представниками NewsOne про редакційну політику каналу, яку не всі парламентарі схвалювали. 3-го жовтня Комітет розглянув предметніше питання про напад у прямому ефірі на кореспондентку телеканалу NewsOne, а також й інші факти перешкоджання журналістській діяльності, зафіксовані у 2018 році. На засідання були запрошені представники правоохоронних органів та ЗМІ. Були обговорені кілька випадків нападів на представників ЗМІ, під час яких представники поліції не надали допомогу потерпілим. Тому Юрій Павленко запропонував обговорити спільно з правоохоронцями факти їхньої бездіяльності під час нападів на журналістів.

Питання ж про спроби тиску і вербування співробітником Служби безпеки України журналіста інтернет-видання «Страна. UA» комітет свободи слова розглянув у закритому режимі.

Розділилися позиції членів комітету свободи слова стосовно так званих санкцій щодо телеканалів «112 Україна» і NewsOne. Одні вважали цю постанову не потрібною, інші вголос називали ці канали – агентами Москви. Нагадаємо, 4 жовтня Верховна Рада прийняла постанову, якою схвалила пропозиції санкцій відносно ТОВ «Аріадна ТВ», ТОВ «Новий формат ТВ», ТОВ «ТВ Вибір», ТОВ «Телерадіокомпанія «112 ТВ», ТОВ «Лідер ТВ», ТОВ «Партнер ТВ» (юридичні особи, на які записані ліцензії телеканалу «112 Україна») та «Новини 24 години» (юридична особа каналу NewsOne). Свої пропозиції парламент мав скерувати до Ради національної безпеки та оборони України, яка може розглянути їх і винести своє рішення про санкції, яке далі вже вводиться в дію указом Президента України. Наразі канали продовжують кампанію на свій захист: і в ефірі, і на міжнародному рівні. РНБО наразі жодних рішень не ухвалила.

Але незабаром вже самі члени комітету опинилися під санкціями. 1-го листопада влада Російської Федерації оприлюднила постанову про «Заходи реалізації Указу Президента Російської Федерації» від 22 жовтня 2018 року «Про застосування спеціальних економічних заходів у зв'язку з недружніми діями України щодо громадян та юридичних осіб Російської Федерації», в якій йшла мова про «заморожування»

рахунків, цінних паперів та майна цих осіб та компаній на території РФ, а також заборону на переказ коштів за межі РФ.

До переліку фізичних осіб, щодо яких запроваджуються спеціальні економічні заходи, потрапили: голова комітету з питань свободи слова та інформаційної політики Вікторія Сюмар, члени комітету Сергій Висоцький, Олена Кондратюк, Богдан Онуфрик, Владислав Севрюков, Ольга Червакова, Григорій Шверк, а також низка керівників загальнонаціональних телеканалів: гендиректор «112 Україна» Єгор Бенкендорф, директор-президент ICTV Олександр Богущький, керівник СТБ і StarLightMedia Володимир Бородянський, гендиректор Нового каналу Володимир Локотко, гендиректор групи «1 + 1 медіа» Олександр Ткаченко, а ще власник StarLightMedia Віктор Пінчук, міністр інформаційної політики України Юрій Стець, журналіст і телеведучий Віталій Портников та інші.

Члени Комітету свободи слова і в соцмережах, і на засіданнях комітету неодноразово заявляли, що вважають такі санкції почесними. Водночас зауважували, що так звані санкції Росії проти Віталія Портникова, безпідставні і є порушенням вираження поглядів. 5 грудня 2018 року члени комітету свободи слова вирішили направити звернення до міжнародних організацій щодо застосування так званих санкцій Російською Федерацією проти українського журналіста Віталія Портникова. На думку народних депутатів, ці санкції не мають нічого спільного з міжнародним правом. *«Вищезгадані дії Російської Федерації можна розглядати, зокрема, як порушення свободи слова та вираження поглядів»,* – вважають вони. Комітет направив відповідне звернення до ООН, Ради Європи, ЄС, Amnesty International та інших міжнародних організацій.

Юрій Павленко, оцінюючи роботу комітету щодо захисту прав журналістів, зауважив, що комітет так і не зайняв жорсткої політики щодо рішення парламенту про санкції до двох телеканалів, а також не домігся проведення парламентських слухань щодо перешкоджання журналістській діяльності. *«Щодо безпеки журналістів, то внаслідок нечіткої позиції комітету, хоча він і розглядав окремі випадки, комітет не запропонував*

жодного системного рішення, яке б захистило журналістів. Ці питання, а також ухвалення проекту №9329 про мораторій на перевірки ЗМІ під час виборів залишаються на наступний рік», – сказав він.

19 грудня голова комітету Вікторія Сюмар виграла апеляцію на рішення Окружного адміністративного суду Києва за позовом народного депутата від Опозиційного блоку Василя Німченка у справі, пов'язаній із перешкоджанням журналістам програми «Схеми». Нагадаємо, 7 квітня 2018 року комітет заслухав проміжні результати розслідування нападу охоронцями лідера організації «Український вибір» Віктора Медведчука на журналістів програми «Схеми» біля VIP-терміналу аеропорту «Київ» 7 листопада 2017 року. Тоді Сюмар заявила, що хід розслідування щодо перешкоджання професійній діяльності журналістів викликає занепокоєння. Після цього, у квітні 2018 року, Василь Німченко подав позов до Окружного адміністративного суду міста Києва на пані Сюмар. Німченко попросив суд визнати протиправними дії голови комітету щодо втручання у діяльність органів прокуратури, досудового слідства Нацполіції, які здійснюють досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо перешкоджання законній професійній діяльності журналістів програми «Схеми».

Перехід на цифру: довго запрягали, та ледь рушили

1 вересня 2018 року в Україні було вимкнено аналогове телебачення. 5 вересня 2018 року Комітет свободи слова на черговому засіданні, реагуючи на звернення громадян, розглянув питання відключення наземного ефірного аналогового телевізійного і перехід на цифрове мовлення в Україні. Але питань було так багато, що народні депутати вирішили розглянути питання про перехід на цифру комплексно на окремому засіданні комітету, а перед тим звернутися до Кабінету Міністрів, Нацради з питань телебачення і радіомовлення, Концерну РРТ, Держкомтелерадіо за відповідною інформацією щодо якості покриття території України цифровим сигналом провайдера ТОВ «Зеонбуд» і забезпечення малозабезпечених громадян сет-топ-

боксами.

На окремому засіданні, присвяченому переходу України на цифрове мовлення, Комітет зробив невтішні висновки: Україна на цифру перейшла, але втрачає українського глядача, особливо на прикордонних територіях. Водночас усі учасники засідання були свідомі того, що повернення до аналогового мовлення не буде.

Вікторія Сюмар заявила, що треба зробити все, щоб забезпечити прозорі зрозумілі правила гри на телеринку, щоб український глядач був забезпечений українським телебаченням. Комітет підготував рекомендації і направив Кабінету Міністрів та іншим органам, і пообіцяв потім спитати про виконану роботу. На думку народних депутатів, у першу чергу потрібно вирішити наступні проблеми: забезпечення за бюджетні кошти сет-топ-боксами хоча б тих, хто отримує субсидію, створення конкуренції монополісту «Зеонбуду», надання регіональним мовникам ліцензії на цифрове мовлення.

Інформаційна безпека. Нацрада. На порозі вибори

РФ посирила інформаційну пропаганду з Криму на підконтрольну територію України. Комітет свободи слова заслухав інформацію постійного представника президента України в Автономній Республіці Крим Бориса Бабіна 19 вересня 2018 року. За його словами, Україна збирається глушити сигнал нового телеканалу РФ «Соленое озеро», який розпочав мовлення в Джанкої, як на підконтрольній, так і на тимчасово окупованій території. Депутати пообіцяли сприяти інформаційній безпеці, але при тому заявили, що не все лише від них залежить. Раніше, після виїзних засідань, як весь комітет, так і окремі його члени (зокрема Юрій Павленко) надсилали звернення в РНБОУ щодо інформаційних загроз на окупованих і анексованих територіях. РНБО відповіли, що врахують їх пропозиції при ухваленні відповідного рішення.

У листопаді Комітет свободи слова розглянув звернення Луганської обласної військово-цивільної адміністрації щодо фінансової підтримки регіональних

телерадіокомпаній, зокрема – філії НСТУ «UA:Донбас», ТРК «СТВ» (м. Северодонецьк) та НТРК «ІРТА», що здійснюють мовлення у на підконтрольній Україні території Луганської області у зоні проведення Операції об'єднаних сил. Члени Комітету вирішили звернутися до Кабінету Міністрів щодо необхідності перерозподілу бюджетних коштів, які виділялись Міністерству інформаційної політики за програмою «Здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору» в сумі 362, 5 млн грн. Звернення щодо підтримки філії НСТУ «UA:Донбас» та ТРК «ІРТИ» і СТВ Комітет скерував також РНБО, Національній раді з питань телебачення і радіомовлення, Концерну РРТ.

До речі, поняття інформаційної безпеки, яке неодноразово застосовується в законодавстві, досі не мало визначення в законі. Народні депутати від «Народного фронту» Ігор Котвіцький і Андрій Тетерук запропонували прописати в законодавстві поняття «інформаційна безпека», зареєструвавши 26 листопада 2018 року відповідний законопроект № 9340 «Про внесення змін до законів України щодо інформаційної безпеки». Зокрема пропонують доповнити ст.1 закону «Про національну безпеку України» таким терміном: «інформаційна безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, при якому запобігається завдання шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність поширюваної інформації, порушення цілісності та доступності інформації, несанкціонований обіг інформації з обмеженим доступом, а також через негативний інформаційно-психологічний вплив та умисне спричинення негативних наслідків застосування інформаційних технологій». Також пропонується додати забезпечення інформаційної безпеки України до основних напрямів державної інформаційної політики в законі «Про інформацію».

Члени Комітету свободи слова 21 листопада розглянули кандидатури на вакантну посаду члена Нацради з питань телебачення і радіомовлення. Заслухавши всіх, Комітет свободи слова вирішив, що тільки шестеро з 10-ти кандидатів відповідають кваліфікаційним вимогам.

Тому спочатку рекомендував парламенту до розгляду шість кандидатів на вакантну посаду до Нацради. У чотирьох були проблеми із документами. Їх обнадіяли, зазначивши, що їх кандидатури будуть розглянуті повторно на наступному засіданні. Але 5 грудня 2018 року на черговому засіданні члени комітету свободи слова та інформаційної політики відхилили цих кандидатів на вакантну посаду до Нацради.

«Частина кандидатів мала низку проблем з документами, ми проконсультувалися з юристами, і вони вважають, що невчасне подання документів і подання документів від громадських організацій, які не мають статусу всеукраїнських, є порушенням. Ми не можемо сказати парламенту, що ці кандидати відповідають кваліфікаційним вимогам. Тому є пропозиція відхилити всіх решта кандидатів, окрім тих, яких ми схвалили минулого разу», – сказала голова Комітету Вікторія Сюмар.

Як завжди, перед усіма президентськими і парламентськими виборами в Україні, комітет свободи слова пропонує парламенту прийняти постанову про безперешкодну роботу ЗМІ на виборах. 5 грудня комітет рекомендував Верховній Раді прийняти за основу та в цілому постанову «Про забезпечення безперешкодної діяльності засобів масової інформації у передвиборний період 2019 року». До тексту постанови внесене доповнення народним депутатом Владиславом Севрюковим в п.3 – «планові перевірки проводити лише з ініціативи самого мовника». 18 грудня парламент мав розглянути (але не встиг) цю постанову, яка, до речі, викликала дискусію серед членів Комітету. Зокрема, дехто вважав, що ухвалення такої постанови сприятиме безкарності медіа за замовні матеріали та чорнуху.

Що може зробити комітет, щоб перешкодити Росії чинити інформаційну агресію, особливо під час виборів? На думку Вікторії Сюмар, розробляти законопроект за прикладом французького, сприяти ухваленню законів по мові ворожнечі і напрацьовувати зміни до політичної реклами. *«В принципі вони є під моїм авторством. Але вікно можливостей для ухвалення буде після виборів», –* зазначає голова комітету.

Сергій Висоцький вважає, що комітет повинен активніше використовувати свої контрольні повноваження щодо діяльності центральних органів виконавчої влади. А саме: добиватися інфраструктурного забезпечення доступу українських громадян до інформації українських медіа після відключення аналогового телесигналу; клопотати перед Кабінетом Міністрів та РНБО про фінансове забезпечення роботи наявних ресурсів нейтралізації сигналу російських телерадіоканалів (глушилок, які виключені через борги за електроенергію) та встановлення систем глушіння по периметру кордону з РФ; ініціювати створення при РНБО національного центру інформаційної безпеки; разом з УДЦР, Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення, НСТУ, проаналізувати стан забезпечення радіочастотним ресурсом FM-діапазону «Українського радіо» та ініціювати внесення до Плану розвитку національного телерадіопростору змін у частині розбудови в FM-мовлення «Українського радіо»; оперативно, в межах повноважень, реагувати на факти ретрансляції меседжів російської пропаганди на вітчизняних інформаційних ресурсах.

На думку Юрія Павленка, комітет підготував достатньо рішень, щоб органи

влади могли захистити інформпростір. *«Зараз влада намагається спекулювати цим питанням, ініціює проекти нібито на захист інформаційного простору, а насправді для свого захисту»*, – каже він.

Григорій Шверк вважає, що комітет має докласти зусиль, щоб було ухвалено законопроект щодо розширення можливостей Нацради застосовувати санкції щодо ЗМІ, які заперечують агресію РФ, поширюють мову ворожнечі. Цей проект теж не виносять в сесійний зал.

І таке буває

Народний депутат від БПП Олег Барна надіслав звернення до членів Комітету свободи слова, вимагаючи позбавлення акредитації при Верховній Раді України журналіста програми «Гроші» каналу «1+1» Ігоря Колтунова, якого він обматюкав у кулуарах парламенту 2 жовтня. Перша заступниця голови Комітету свободи слова Ольга Червакова вбачає в цьому конфлікт інтересів, тому що не може депутат звертатися за покарання журналіста, якого він обматюкав. За її словами, в законодавстві не прописані механізми позбавлення журналіста акредитації. Члени Комітету свободи слова не підтримали свого колегу по парламенту Олега Барну, бо, на їхню думку, він вчинив недостойно.

Висновки

Комітет з питань свободи слова та інформаційної політики у другому півріччі 2018 року не пропустив жодного засідання через відсутність кворуму. Але так і не провів виїзного засідання на Донбас. Працював відкрито. Водночас представники опозиційних фракцій стали все частіше пропускати засідання, а деякі взагалі не беруть участі в їх роботі. Посилюється популістська риторика, як і завжди перед виборами.

Комітет не зміг захистити реформу друкованих державних і комунальних ЗМІ. Йому не вдалося домогтися ухвалення змін до закону про реформування, які дали би можливість тим виданням, які хотіли, завершити реформу. Тепер з 1 січня 2019 року вони можуть втратити свідоцтво про державну реєстрацію.

Комітет більше уваги приділяв питанням інформаційної безпеки та контролював перехід України на цифрове мовлення. Вперше спробував комплексно унормувати питання соціальної реклами.

Голові комітету вдалося виграти апеляцію на рішення Окружного адміністративного суду Києва за позовом її колеги по парламенту, який подав позов за виконання нею профільних обов'язків (розгляд на комітеті справи, пов'язаної із перешкоджанням журналістам програми «Схеми»).

Завершення реформи друкованих ЗМІ

Моніторинг Держкомтелерадіо за
друге півріччя 2018 року

У другому півріччі 2018 року Держкомтелерадіо завершував реформування державних та комунальних друкованих ЗМІ. Продовжував активно працювати із обмеженням ввезення в Україну російських книжок, вилучати російські видання, ввезені без дозволу, та штрафувати тих, хто їх ввозить. Домогтися належного фінансування на 2018-й та 2019 рік Суспільного мовлення відомству не вдалося.

Раніше «Детектор медіа» публікував моніторинги роботи Держкомтелерадіо за [перше](#) півріччя 2018-го, [перше](#) і [друге](#) півріччя 2017-го, [перше](#) й [друге](#) півріччя 2016 року.

Світлана
Остапа

Завершення реформи державної та комунальної преси

31 грудня 2018 року завершується одна з наймасштабніших медіареформ в Україні — друкованих державних і комунальних ЗМІ. Парламентська Асамблея Ради Європи ще у 2005 році закликала органи влади України розпочати роздержавлення друкованих ЗМІ, заснованих органами державної влади та місцевого самоврядування. Основна мета Закону України «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації» — поширення об'єктивної інформації в інтересах громадян України. Втілення закону має встановити нові правила співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування і заснованими ними друкованими ЗМІ. Це мають бути рівноправні відносини, а не «господар-підданий».

Закон, що набув чинності 1 січня 2016 року, запланував на здійснення цієї реформи три роки. Протягом першого року

Держкомтелерадіо не встиг у визначений законом строк провести перший етап реформування друкованих ЗМІ. Сталося це передусім через саботаж місцевих органів самоврядування. Наприкінці другого року реформи стало зрозуміло, що низка редакторів (і редакційних колективів) комунальних газет не схвалюють цієї реформи, бо бояться через зміни втратити роботу.

Держкомтелерадіо продовжував здійснювати заходи з реалізації реформи. Відповідно до закону вся інформація, що надходила в Держкомтелерадіо від засновників державних і комунальних ЗМІ, була представлена у Зведеному переліку об'єктів реформування. Також Комітет моніторив процес реформування друкованих ЗМІ та редакцій, контролюючи, щоб реформовані видання зберігали свої назви, цільове призначення, мову видання і тематичну спрямованість.

Зі статистики Держкомтелерадіо видно, що вдалося реформуватися трохи більше, ніж половині видань. Станом на 11 грудня 2018 року реформовано **336** друкованих ЗМІ та редакцій, а саме: **316 - комунальних** (що складає близько 52 % від загальної кількості видань, що реально виходять), **20 - державних** (що складає близько 25% від загальної кількості видань, що реально виходять). Нагадаю, що до Зведеного переліку було внесено 760

державних і комунальних друкованих ЗМІ (663 – комунальних, 97 – державних), з яких наразі, ще до закінчення процесу реформування, припинили свій вихід 67 видань. Очевидно, що до кінця року ще частина видань встигне вскочити в останній вагон реформи.

Із вини співзасновників, які з різних причин не ухвалили рішень і тим самим перешкодили процесу реформування, не роздержавилося лише приблизно 6,7 % від загальної кількості працюючих редакцій. У більшості випадків процес реформування загальмували самі редакційні колективи, сподіваючись, зокрема, на пролонгацію процесу роздержавлення, а також розраховуючи на фінансову підтримку з боку місцевої влади. Були й такі, які несерйозно поставилися до реформи.

Лідерами процесу реформування є Вінницька, Миколаївська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Черкаська, Чернігівська області. Відповідно аутсайдерами залишились Київська, Львівська, Дніпропетровська, Івано-Франківська. Лише одне друковане ЗМІ реформовано в Закарпатській області та місті Києві. На жаль, не скрізь усі суб'єкти реформування діяли відповідно до закону.

Раніше медіаексперти критикували Держком за те, що він не наголошує місцевим органам влади про важливість цієї реформи. У другому півріччі 2018-го, на останньому етапі реформи, Держкомтелерадіо неодноразово звертався до місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування з проханням активізувати свою участь у процесі реформування комунальних друкованих ЗМІ та вжити заходів з метою усунення перешкод на шляху реформи. За словами голови Держкомтелерадіо Олега Наливайка, на засіданнях колегії Комітету, які відбуваються щомісяця, постійно розглядалися проблемні питання, що виникали у процесі реалізації закону, систематично заслуховувалися звіти про стан реформування в регіонах, які зазвичай представляють керівники інформаційних управлінь, а інколи заступники глав обласних державних адміністрацій. Зокрема у другому півріччі звітували Запорізька, Дніпропетровська, Закарпатська і Київська області. «За результатами цих обговорень місцевим органам влади було рекомендовано

спільно з керівниками органів місцевого самоврядування знайти шляхи вирішення проблемних питань з проведення реформування комунальних друкованих ЗМІ та неухильно дотримуватися вимог закону», – сказав Олег Наливайко.

Паралельно з цією діяльністю Держкомтелерадіо продовжував надавати методичну та юридичну допомогу редакційним колективам газет, що реформувалися. Зокрема, Держком брав участь у реалізації проекту «Свобода медіа в Україні», який реалізується за сприяння Ради Європи та Європейського Союзу. В рамках цього проекту протягом 2017- 2018 років у Харкові, Дніпрі, Львові, Чернівцях, Чернігові проведено тренінги на тему: «Юридичні та практичні аспекти реформування державних та комунальних друкованих засобів масової інформації» за участю фахівців громадської організації «Платформа прав людини».

Олег Наливайко схвально відгукується про реформу і вважає, що три роки цілком достатній термін для здійснення всіх необхідних процедур. «Реформа відбулась. Ми виконали зобов'язання перед Радою Європи, що понад 10 років брали на себе, коли Україну прийняли в європейську родину. Ми скасували радянську систему виходу бойових листків місцевої та державної влади. Видання, що реформувалися, на очах змінюють свою редакційну політику: відмовляючись від провладної джинси і повної залежності від телефонного права можновладців. Цю реформу, безумовно, треба було робити ще в 2005-2008 роках, коли брали на себе зобов'язання. Були інші наклади, доходи від реклами, споживчі настрої... Але й зараз є багато прикладів видань, які успішно пройшли реформування, і їх кількість зростає, незважаючи на економічні проблеми. Серед них хочу виділити «Обрії Ізюмщини», кременчуцький «Діалог», корсунь-шевченківське «Надросья», «Пологівські вісті», городенківський «Край», «Голос Посулля», бахмуцьке видання «Вперед».

У Держкомі головним ворогом реформи вважають складний економічний стан галузі: зростання ціни на папір, дискримінаційна тарифна політика «Укрпошти», низький рівень доходів населення, об'єктивний перехід багатьох читачів на електронні носії.

Комітет, так само як і всі, хто вболівав за реформу, сподівалися на ухвалення законопроекту №8441, який давав можливість виданням, яким місцеві органи влади ставили палки в колеса (близько 50-ти редакцій), перереєструватися протягом першого півріччя 2019-го. Законопроект пропонував надати колективами пріоритетне право на використання назви друкованого ЗМІ, оренди майна. Також давав змогу залишити пільгову оренду майна, землі, приміщень, щоб ЗМІ, які пройшли процес реформування, могли надалі функціонувати. Та парламент 2 жовтня провалив ухвалення цього закону.

Наразі невідомо, як без змін до закону можна допомогти виданням, яким місцева влада блокує реформування. За словами Наливайка, неподання засновником друкованого ЗМІ у строк до 31 грудня 2018 Міністерству юстиції України заяви про перереєстрацію є підставою для визнання свідоцтва про державну реєстрацію друкованого ЗМІ недійсним. Держком відпрацьовує алгоритм спільних дій з Мін'юстом щодо мінімізації можливих негативних наслідків для редакцій.

На останній в 2018 році колегії Держкому, що відбулася 18 грудня, присутні закликали Мін'юст терміново підготувати і оприлюднити на сайті міністерства офіційне роз'яснення для тих видань, які можуть втратити з 1 січня 2019 року реєстрацію. Начальник управління реєстрації громадських формувань, друкованих ЗМІ та інформаційних агентств Юрій Юрчук запевнив, що Мін'юст буде дуже уважно підходити до припинення реєстрації, розглядаючи індивідуально причини кожного медіа. Головне для усіх редакцій, які хочуть завершити реформування, подати до Мін'юста заяву до 31 грудня 2018 року. За словами представника Мін'юста, частина ЗМІ, які не встигли реформуватися, але хочуть продовжити випускати газету, мають право зареєструвати під такою ж назвою нове видання.

Але вже зрозуміло, що частина газет втратить реєстрацію і закриється. Як йшлося вище, протягом останніх трьох років вже закрилися 67 видань.

Але для тих видань, які і місцева влада не хоче відпускати і самі редакційні колективи не вітають реформування, знайшлися інші

шляхи виживання. Подекуди органи влади, щоб не втрачати напередодні виборів «свої» ЗМІ, переоформлюють їх у інформаційні агенції, які не регулюються законом про роздержавлення, або залишають у вигляді сайтів, які взагалі не є з правової точки зору засобами масової інформації. Або створюють комунальні підприємства, які й стають засновниками газет. Таким шляхом пішла Київська столична влада. Ще деякі органи влади створюють так звані інформаційні бюлетені, які мають формальні ознаки ЗМІ. Тобто друкують не лише проекти документів/документи, а й піарні статті про керівників місцевої влади.

Державної фінансової підтримки реформованим друкованим ЗМІ місцевої сфери розповсюдження Комітету не вдалося домогтися у 2018 році.

Держкомтелерадіо тепер варто було б активніше працювати з урядом загалом і Мін'юстом зокрема щодо максимального збереження місцевих газет, які не змогли реформуватися не з власної вини.

Реформа Суспільного мовлення: недофінансування НСТУ та «зачарований» «Укртелефільм»

Нагадаємо, 16 січня 2017 року, Кабінет Міністрів визначив Держкомтелерадіо органом, що управлятиме майном ПАТ «Національна суспільна телерадіокомпанія України». У зоні відповідальності Комітету — затвердження фінансових планів НСТУ та звітності про їх виконання (юридичну особу ПАТ «НСТУ» було створено 19 січня 2017 року).

Як акціонер Держкомтелерадіо протягом другого півріччя 2018 року спільно з правлінням і Наглядовою радою Суспільного мовника займався питаннями фінансового планування і звітності, майновими питаннями. Саме в другому півріччі тривала підготовка Наглядовою радою та правлінням Суспільного змін до Статуту ПАТ «НСТУ», частково пов'язаних зі зміною закону про акціонерні товариства. Держком також опрацьовував проект Статуту, який має внести на затвердження Кабінету Міністрів.

Акціонеру НСТУ знову не вдалося добитися належного фінансування Суспільного мовника. Законом України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення

України» визначено, що держава повинна забезпечувати належне фінансування

“Підготовка змін до Статуту ПАТ «НСТУ» та внесення до уряду відповідного проекту нормативно-правового акту є пріоритетним завданням для Держкомтелерадіо. Більше того, серед п'яти пропозицій, які подав Держкомтелерадіо до проекту Плану пріоритетних дій уряду на 2019 рік, ми зазначили й розроблення та подання до КМУ проекту постанови, якою буде затверджено новий статут НСТУ. Зараз Держкомтелерадіо працює над адаптацією статуту до оновленого закону про акціонерні товариства. Мета цих змін – створити необхідні умови для забезпечення більш ефективної діяльності НСТУ та залучення додаткових інвестицій”.

Олег Наливайко

ПАТ «НСТУ», яке передбачається окремим рядком у Держбюджеті та має становити не менше 0,2 % видатків загального фонду державного бюджету України за попередній рік.

Міністерство фінансів України під час підготовки бюджетних запитів до проекту державного бюджету на 2019 рік та проекту прогнозу державного бюджету на 2020-2021 роки довело до Держкомтелерадіо граничні обсяги видатків загального фонду проекту Державного бюджету, відповідно до яких - фінансова підтримка НСТУ на 2019 рік була визначена в сумі 1 816 933,1 тис. грн, з них: видатки споживання – 1 560 104,6 тис. грн, видатки розвитку – 256 828,5 тис. грн, що відповідало вимогам ст. 14 Закону України про Суспільне мовлення. Держкомтелерадіо підготував та направив до Міністерства фінансів відповідний бюджетний запит.

У проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік», внесеному на розгляд Верховної Ради України 15 вересня 2018 року, Держкомтелерадіо за бюджетною програмою 1701080 «Фінансова підтримка Національної суспільної телерадіокомпанії України» були передбачені кошти на фінансове забезпечення ПАТ «НСТУ» у сумі 1 816 933,1 тис. грн. Але після розгляду у Верховній Раді проекту закону в першому

читанні видатки на підтримку ПАТ «НСТУ» були зменшені на 816 933 тис. грн.

Держкомтелерадіо, розглянувши та опрацювавши бюджетні висновки парламенту, звернувся листом від до Міністерства фінансів з проханням під час доопрацювання проекту закону про Держбюджет на 2019 рік до другого читання залишити НСТУ 1816933,1 тис. грн. Але пропозиція Комітету не була врахована.

23 листопада 2018 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про Державний бюджет України на 2019 рік», відповідно до якого Держкомтелерадіо як головному розпоряднику бюджетних коштів за бюджетною програмою, що йдуть на фінансування НСТУ, затверджено бюджетні призначення за загальним фондом у сумі 1 005 000,1 тис. грн.

Щодо реформи Суспільного у Держкомтелерадіо є ще одне зобов'язання – перетворення державного підприємства «Студія «Укртелефільм» на публічне акціонерне товариство і подальше приєднання до ПАТ «НСТУ».

Наприкінці 2017 року наказом голови Дежкому було затверджено склад комісії з перетворення підприємства та визначено Тараса Аврахова головою комісії з перетворення. 2018 року було затверджено план перетворення державного підприємства у публічне акціонерне товариство, затверджено персональний склад інвентаризаційної комісії із представників «Укртелефільму». Тарасу Аврахову вдалося скоротити й так маленький колектив студії, яка багато років не виробляє продукту, але не вдалося провести аудит та незалежну оцінку майна, оскільки у студії немає на це коштів. Фінансова ситуація, яка склалася внаслідок незадовільної діяльності підприємства протягом останніх років, величезні борги (тільки по зарплаті борг сягає близько 5 млн грн) гальмує перетворення. Крім того перетворенню заважають судові процеси, учасником яких є ДП «Укртелефільм», а також відсутність правовстановлюючих документів на майнові права на нерухомість та земельну ділянку.

У вересні поточного року Держкомтелерадіо направив ДП «Укртелефільм» затверджений Зведений акт інвентаризації його майна, а також

затверджений Перелік його необоротних активів, що підлягають незалежній оцінці.

Перетворення ДП у ПАТ визначено планом пріоритетних дій уряду на 2018 рік.

Однак, у зв'язку з недотриманням графіку перетворення підприємства у товариство, Держкомтелерадіо тричі впродовж 2018 року затверджував нову редакцію плану перетворення та переносив терміни його виконання. Станом на грудень, план виконано частково.

Як повідомив Олег Наливайко, Держкомтелерадіо звернувся до Кабінету Міністрів з проханням погодити продовження строку виконання перетворення підприємства у товариство до грудня 2019 року.

Епопея з «Укртелефільмом», через саботаж якого реформа суспільного у 2015-2016 рр. затрималася на рік, триває багато років. Держком за останні роки змінив там кілька керівників, але жодному з них не вдалося справитися з колективом, зі згоди якого який побудовані житлові будинки на території студії, і які очікують отримати з того зиск. Поки нікому не вдається витягти студію з боргової ями і налагодити там профільне виробництво телефільмів.

Обмеження російських книжок. Є позитивні зміни

У другому півріччі 2018 року Держкомтелерадіо продовжував активно виконувати Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту».

На думку керівництва Комітету, закон про обмеження доступу на український ринок іноземних книг «антиукраїнського змісту» позитивно вплинув на стан інформаційної безпеки країни.

Раніше імпортери видавничої продукції з держави-агресора ввозили в країну буквально все. Тепер необхідність проходження дозвільної процедури змусила їх прискіпливо ставитися до добору асортименту продукції, що ввозиться в Україну. Як результат - абсолютна більшість видань, на отримання дозволів на ввезення яких подавалися заяви, не порушують заборон.

«Таким чином державу-агресора позбавлено

можливості в умовах розв'язаної нею проти України гібридної війни розширювати інформаційну присутність в Україні, посилювати вплив на суспільні настрої українців та вести пропагандистські кампанії, спрямовані на підрив національної безпеки України і просування власних інтересів», – зазначає Олег Наливайко.

З 20 травня 2017 року (дата набуття чинності постанови Кабінету Міністрів України № 262 «Деякі питання видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на ввезення видавничої продукції, що має походження або виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України») Держкомтелерадіо у рамках здійснення дозвільної процедури надав суб'єктам господарювання 1615 відмов у видачі дозволу, з них 1 391 відмову – у 2018 році.

У 2018 році надано 71 відмову на підставі негативних висновків експертної ради Держкомтелерадіо та у зв'язку з невідповідністю Критеріям оцінки видавничої продукції, що дозволена до розповсюдження на території України. Також поточного року надано 1 320 відмов через подання суб'єктами господарювання не в повному обсязі пакетів документів, необхідних для одержання дозволу, або виявлення у поданих документах недостовірних відомостей.

Траплялися цього року й ануляції раніше виданих Комітетом дозволів на ввезення в Україну з території держави-агресора книг через те, що авторів внесено до Переліку осіб, які становлять загрозу для національної безпеки.

З метою інформування широкого кола зацікавлених осіб щодо видавничої продукції, розповсюдження якої може містити ознаки злочинів, передбачених ККУ, Держкомтелерадіо з власної ініціативи та на підставі пропозицій правоохоронних органів продовжує формувати Перелік книжкових видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжтнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини, та оприлюднює його на власному офіційному веб-сайті. Наразі до Переліку внесено 202 найменування друкованої продукції.

На підставі цього Переліку Держкомтелерадіо підготував пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) до юридичних осіб Російської Федерації, що регулярно поширюють видавничу продукцію антиукраїнського змісту. Кабінет Міністрів розпорядженням від 19.09.2018 № 666-р схвалив пропозиції Держкому. Відповідно до документу передбачається застосування санкцій до 12 юридичних осіб Російської Федерації (9 видавництв та трьох власників веб-сайтів, які пропонують до продажу літературу антиукраїнського змісту у паперовому або електронному вигляді, а також надають можливість її прочитання в інтернеті).

У жовтні 2018 року пропозиції внесено на розгляд Ради національної безпеки і оборони України.

У рамках реалізації закону про обмеження доступу на український ринок іноземних книг «антиукраїнського змісту» Держкомтелерадіо отримав повноваження щодо вилучення з обігу незаконно ввезеної видавничої продукції та накладення на правопорушників адміністративно-господарських штрафів. Уповноваженими особами Держкомтелерадіо вже складено 27 протоколів стосовно суб'єктів господарювання Києва, Харкова, Одеси, Львова та Дніпра. Загальна сума нарахованих штрафних санкцій складає 1005210 гривень.

Механізм обмеження на книжковому ринку планували вдосконалити, ухваливши законопроект №7292 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на видавничу продукцію, яка має виняткове походження з території держави-агресора та/або тимчасово окупованої території та переміщується (пересилається) з території держави-агресора та/або з тимчасово окупованої території України. Але наразі проект «завис» у парламенті.

Книжкові премії

Після того, як Держкомтелерадіо попрощався з державною програмою «Українська книга», передавши її Мінкульту, Комітет продовжує опікуватися кількома книжковими та інформаційними преміями: «Українська книжка року», імені Лесі Українки за літературно-

мистецькі твори для дітей та юнацтва, імені Максима Рильського за перекладну літературу, імені В'ячеслава Чорновола за найкращу публіцистичну роботу в галузі журналістики, імені Івана Франка в галузі інформаційної діяльності.

У серпні 2018 року Держкомтелерадіо відбулось засідання Комітету з премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, на якому було визначено цьогорічних лауреатів.

Наприкінці листопада у Держкомтелерадіо визначили «Кращу книгу України» 2018 року.

Цього року для участі у 10 номінаціях всеукраїнського конкурсу «Краща книга України» надійшло 122 роботи від 44 видавців.

Пожвавлення діяльності Укртелерадіопресінституту

Укртелерадіопресінститут як і «Студія «Укртелефільм» входять до сфери управління Держкомтелерадіо. Але на відміну від студії, нещодавно воскреслий інститут за останній рік значно поживав свою діяльність, і не тільки за основним завданням – організація та проведення підвищення кваліфікації працівників ЗМІ. Протягом 2018 року з відривом від виробництва тут навчалось 912 працівників ЗМІ: журналісти-ведучі телерадіопрограм, телеоператори, звукорежисери, продюсери, режисери, відеомонтажери, спортивні журналісти.

Також інститут організував професійне навчання «без відриву від виробництва» для працівників ДП «Мультимедійна платформа іномовлення України», КП Київської міської ради «Телекомпанія «Київ», ДП «Парламентський телеканал «Рада». Тобто двох державних і одного муніципального телеканалів.

Укртелерадіопресінститут, за словами Олега Наливайка, став одним із майданчиків, де реалізуються заходи щодо Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки та Концепції вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки. Також інститут сприяв Держкомтелерадіо у реалізації закону про реформування державних та комунальних друкованих

ЗМІ, провівши навчальні заходи в Києві та виїзні семінари в Запоріжжі, Львові, Луцьку для працівників комунальних та державних друкованих ЗМІ, що реформуються. Укртелерадіопресінститут розробив та провів спеціальний курс навчальних семінарів для редакторів комунальних видань, де роз'яснювалися права редакційних колективів. У рамках проекту «Підтримка сталого реформування державних та комунальних ЗМІ», який Держкомтелерадіо разом із НСЖУ та іншими журналістськими організаціями реалізовував за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні, було надано методичну і практичну допомогу п'ятьом редакціям. Метою проекту було підвищення рівня професійної майстерності журналістів реформованих друкованих ЗМІ, сприяння застосуванню стандартів світової медійної сфери, виробництву якісного та цікавого контенту, впровадженню мультимедійності.

Крім того, 2018 року інститут розпочав навчальний курс «Основи гендерної політики» для представників ЦОВВ, ЗМІ та державних установ, який триватиме і наступного року.

Мільйони на європейську та євроатлантичну інтеграцію

Відповідно до окремої державної програми «Здійснення заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері», на реалізацію якої передбачено кошти Державного бюджету у розмірі 20 млн грн. Держкомтелерадіо за допомогою системи ProZorro протягом 2018 року провів 8 процедур відкритих торгів.

Загалом було підписано шість договорів та замовлено послуги з організації і проведення загальнонаціонального фокусного соціологічного дослідження стосовно поінформованості громадськості про державну політику у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, семінар для журналістів та представників громадських об'єднань щодо переваг співробітництва з Альянсом, всеукраїнського конкурсу на кращу публікацію та теле- і радіопередачу про НАТО, а також кількох інформаційних кампаній щодо інтеграції України в ЄС та НАТО.

Зокрема, Держкомтелерадіо 3-го вересня

2018 року замовив інформпослуг на понад 4 млн грн, оголосивши про тендерну закупівлю рекламних та маркетингових послуг з організації та проведення інформаційної та освітньої кампаній щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України.

21 вересня Держкомтелерадіо оголосив тендер на надання інформпослуг на 7 млн грн. на організацію і проведення двох інформаційних кампаній та всеукраїнського конкурсу. На ProZorro йшлося про тендерну закупівлю рекламних та маркетингових послуг з організації та проведення двох кампаній щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України. Через відкриті торги мають закупити послугу з організації та проведення Всеукраїнського конкурсу на кращу публікацію в друкованих ЗМІ, кращу теле- і радіопередачу про НАТО та державну політику у сфері євроатлантичної інтеграції.

Зокрема за допомогою відкритих торгів буде визначено виконавця для проведення кампанії з підвищення рівня поінформованості на тему «Співробітництво України-НАТО як каталізатор реформ». Очікувана вартість закупівлі – 2 млн 619 тис. грн.

Метою другої інформаційної кампанії, виконавця якої буде визначено через відкриті торги, є підвищення рівня поінформованості громадян України з питань європейської інтеграції у частині впровадження підприємницької діяльності, освітніх і наукових преференцій, підтримки розвитку сфери культури. На цю кампанію держава виділяє 4 млн 120 тис. грн.

На організацію і проведення Всеукраїнського конкурсу на кращу публікацію в друкованих ЗМІ, кращу теле- і радіопередачу про НАТО та державну політику у сфері євроатлантичної інтеграції державою буде виділено 261 тис. грн. Проведення обох кампаній і конкурсу заплановано до кінця 2018 року.

Одним з переможців тендеру на проведення інформаційної кампанії щодо євроінтеграції України (вартість послуги – 2 млн 987 тис. 654 грн) стало ТОВ «Український інститут розвитку медіа», яке очолює Олена Громницька, в минулому – прес-секретар Леоніда Кучми, шеф-редактор журналу «Профіль», президент

холдингу «Главред-медіа», керівниця холдингу «Сьогодні мультимедіа», співвласниця інтернет-видання «Реаліст». Вона разом з Олегом Наливайком працювала в холдингу «Главред-медіа».

17 жовтня Держком оголосив тендери на закупівлю послуг з проведення інформаційної кампанії, соціологічного дослідження та конкурсу на кращу публікацію про НАТО. Зокрема оголошено про тендерну закупівлю рекламних та маркетингових послуг з організації та проведення всеукраїнської інформаційної кампанії щодо євроатлантичної інтеграції України. Планується проведення кампанії з підвищення рівня поінформованості на тему «НАТО-Україна. Безпека. Захист. Стабільність». Очікувана вартість закупівлі – 3 млн 410 тис. грн.

Крім того, через відкриті торги буде визначено виконавця послуги з організації та проведення кількісного соціологічного дослідження щодо ставлення громадськості до вступу України в НАТО. Очікувана вартість закупівлі – 400 тис. грн.

Держкомтелерадіо в приймах

Держкомтелерадіо розміщується в двох приміщеннях на Хрещатику, 26 та Прорізній, 2.

Орендує приміщення у Суспільного на

Хрещатику, 26. На вул. Прорізна, 2, Комітет займає півтора поверхи. У будівлі також розміщуються Національна рада з питань телебачення і радіомовлення і Міністерство інформполітики. У МІПа також півтора поверхи, а решта у Нацради. Голова Нацради Юрій Артеменко неодноразово неофіційно говорив про те, що їм потрібно додатково дві кімнати для моніторингового центру, який Нацрада планує запустити 2019 року. Він пропонував Комітету потіснитися, або повністю переїхати на Хрещатик, 26.

На Хрещатику, 26 Держком орендує 692 кв. метрів у НСТУ. Договір про оренду був укладений до вересня 2019 року з мовником та Фондом Держмайна ще до реєстрації ПАТ «НСТУ». НСТУ як правонаступник НТКУ відповідно до діючого договору здає приміщення за одну гривню (згідно з постановою уряду). Держком компенсує НСТУ плату за комунальні послуги та землю. Наприклад, у 2018 році заплатили 270 тис. грн земельного податку. Відповідно, коли наступного року буде укладатися новий договір, то вже без Фонду держмайна, і це вже будуть зовсім інші умови оренди, оскільки тепер мовник – не державна структура, а акціонерне товариство. Тому напевно чи це буде приміщення за 1 гривню.

Висновки

Протягом другого півріччя 2018 року Держкомтелерадіо продовжував реалізовувати низку законів: про реформи друкованих ЗМІ та Суспільного мовлення та щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту. Реформу державних і комунальних ЗМІ не можна назвати успішною, оскільки тільки трохи більше половини видань реформувалося. Комітету треба активніше працювати з урядом, в першу чергу з Мінюстом, щоб допомогти тим виданням, які через незалежні від них причини, не встигли перереєструватися. Також варто промоніторити результати реформи, щоб подивитися, що стало з тими виданнями, які втратили реєстрацію, але залишилися в сфері впливу місцевої влади. Це потрібно для того, щоб напрацювати законодавчі акти для повного роздержавлення/реформування ЗМІ.

Реалізація закону щодо обмеження доступу на український ринок іноземної друкованої продукції антиукраїнського змісту дає свої позитивні результати для інформаційної безпеки країни.

Для більшої прозорості до державної програми «Здійснення заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері», Держкому повинен повідомляти про виконану роботу, за яку заплачено мільйони, тоді буде більше довіри й до самого відомства.

Прощання з аналогом

Моніторинг діяльності Нацради в серпні — грудні 2018 року

У другій половині 2018 року Нацрада опікувалася вимкненням аналогового й розвитком цифрового ефірного телебачення, замислилася про пакет платних каналів у мережі «Зеонбуду», продовжила розподіляти вільні частоти, стежила за мовними квотами на українських телеканалах і радіостанціях і задумала запровадити обов'язкову українську звукову доріжку для іноземних телеканалів.

Раніше «Детектор медіа» публікував моніторинги роботи Національної ради з питань телебачення і радіомовлення за [перше](#) півріччя 2018-го, [перше](#) і [друге](#) півріччя 2017-го, [перше](#) й [друге](#) півріччя 2016 року.

Мар'яна
Закусило

Протягом серпня — грудня 2018 року Національна рада з питань телебачення і радіомовлення провела 18 засідань, на яких ухвалила 1137 рішень.

Ключовими напрямками роботи Нацради в серпні — грудні 2018 року стали:

- вимкнення аналогового ефірного телебачення й перехід на цифрове ефірне мовлення;
- заповнення вільних місць у цифровому телевізійному мультиплексі МХ-5 компанії «Зеонбуд» і регіональному мультиплексі Концерну РРТ в Одеській області;
- розбудова мереж суспільного радіо, державної радіостанції «Армія ФМ», нової інформаційної радіостанції «Прямий ФМ», місцевих ФМ-радіостанцій, у тому числі комунальних;
- розвиток мовлення на територіях з особливим режимом мовлення;

- контроль за виконанням мовних і пісенних квот телеканалами і радіостанціями;
- наміри регулювання іноземних каналів;
- увага до NewsOne і «112 Україна»;
- нові рекомендації щодо алкогольної реклами та спонсорства;
- підготовка до виборчої кампанії;
- співпраця із громадськістю.

Чинниками, які негативно впливають на діяльність регулятора, залишаються:

- лобістські та політичні впливи на регулятора;
- недосконалість і прогалини у профільному законодавстві;
- блокування рішень Нацради в судах.

Вимкнення аналогового телебачення

У моніторингу діяльності Нацради за попередній період ми зазначали, що перше півріччя 2018 року стало початком завершення епохи аналогового телебачення в Україні. І, відповідно до постанови уряду, в ніч на 1 серпня Концерн радіомовлення, радіозв'язку і телебачення вимкнув аналогове ефірне телебачення

в перших двох регіонах — у Києві та Кіровоградській області, за винятком аналогових передавачів суспільних телеканалів і регіональних та місцевих мовників, що не мають цифрових ліцензій.

Наступним етапом мало стати вимкнення з 1 вересня аналогового сигналу по решті території України з деякими винятками. Зокрема, 18 липня уряд ухвалив зміни до своєї постанови про вимкнення аналогового телебачення щодо збереження аналогового мовлення на територіях з особливим режимом мовлення (зона ООС і на кордоні з Кримом). А 29 серпня ухвалив додаткове рішення про збереження аналогового телемовлення до 1 травня 2019 року Національної суспільної телерадіокомпанії України, місцевих телеканалів, які не мають цифрових ліцензій, і передавачів (будь-яких телеканалів), що розташовані на кордоні з Російською Федерацією.

У свою чергу 29 серпня Нацрада ухвалила рішення про втрату чинності з 1 вересня ліцензій на аналогове мовлення 39 телеканалів (40 юридичних осіб). Свої рішення вона мотивувала вимкненням аналогового телевізійного мовлення у країні на підставі рішення уряду та Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, затвердженого регулятором. 21 регіональний і місцевий телеканал мали протягом десяти днів здати свої ліцензії до Нацради, а ще 18 загальнонаціональних і регіональних каналів мали протягом місяця переоформити свої ліцензії, вилучивши з них вимкнені передавачі за винятком тих, що продовжили роботу на Донбасі, на кордоні з Росією та Кримом і в містах, де регіональні мовники не мали цифрових ліцензій.

Рішення Нацради з юридичного погляду спірні, бо, з одного боку, такої процедури закон не передбачає, а з іншого — в багатьох аналогових ліцензіях було заздалегідь вказано, що вони діють «до прийняття Національною радою окремого рішення про перехід на цифрове мовлення або вимкнення аналогового телевізійного мовлення в регіоні». Усі рішення про втрату чинності ліцензій Нацрада ухвалила п'ятьма голосами: проти голосували Олег Черниш і перша заступниця голови Нацради Ольга Герасим'юк.

Наче все було готово до дня X.

Але напередодні запланованого вимкнення аналогового телебачення, 30 серпня, Сарненський районний суд Рівненської області заборонив Концерну радіомовлення, радіозв'язку і телебачення (Концерн РРТ — власник більшості телевеж країни й оператор більшості телевізійних передавачів) вимикати аналоговий сигнал. Позов подала місцева мешканка Надія Мізюрко, бо хотіла забезпечити своє «право на отримання інформації через аналогове телевізійне мовлення». У Сарнах цифровий сигнал із Рівного, Дубровиці чи Вараша слабкий, а в аналоговому ефірі після вимкнення мали залишитися тільки «UA: Перший» і «UA: Рівне». Одна з третіх сторін у справі — канал «1+1», що може свідчити про те, що позивачка є глядачкою цього каналу.

Це було не остаточне рішення суду, а лише ухвала на забезпечення позову. Її оскаржили Нацрада, Кабмін, Концерн РРТ, а кіпрська компанія «Грізард інвестментс лімітед» зі структури власності каналу «1+1» просила доповнити мотивувальну частину ухвали. 18 грудня 2018 року Рівненський апеляційний суд відмовив «Грізард інвестментс лімітед» і натомість задовольнив апеляційні скарги Нацради, уряду та Концерну і скасував цю ухвалу. Канал «1+1» подав касацію.

Сам позов Надії Мізюрко та ще одного мешканця Сарнів, який подав подібний позов, у Сарненському районному суді досі розглядається — останнє засідання було 27 грудня 2018 року в режимі відеоконференції в Подільському районному суді міста Києва.

Незважаючи на чинність на той момент судової ухвали, 1 вересня 2018 року, відповідно до рішення уряду, Концерн РРТ вимкнув аналогове мовлення майже по всій території України більшості ефірних телеканалів, за винятком «UA: Першого» і регіональних філій Суспільного, місцевих телеканалів, які не мають цифрових ліцензій, а також передавачів усіх телеканалів у зоні ООС (Донецька та Луганська області), на кордоні з Росією (Чернігівська, Сумська, Харківська області) та Кримом (Херсонська область). Гендиректор Концерну РРТ Петро Семерей пояснив відключення «вказівкою керівництва» й назвав свої дії «порушенням закону». Згодом він уточнив,

що врахував усі аргументи «за» і «проти», а за добровільне невиконання рішення суду кримінальної відповідальності немає.

За підрахунками Нацради, після вимкнення аналогового телебачення продовжили роботу 758 аналогових передавачів, тобто 40 % від загальної кількості (власне, для продовження їхньої роботи і потрібні були зміни до урядової постанови):

- 142 передавачі в зоні проведення Операції об'єднаних сил: 26 телеканалів у Донецькій області (Бахмут, Волноваха, Добропілля, Костянтинівка, Краматорськ, Маріуполь, Олександрівка, Покровськ, Світлодарськ, Селидове, Соледар, Торецьк), 14 телеканалів у Луганській області (Бараниківка, Бахмутівка, Біловодськ, Білокуракине, Білолуцьк, Городище Біловодськ, Зоринівка, Кремінна, Лисичанськ, Марківка, Новописков, Плугатар, Попасна, Сватове, Солідарне, Старобільськ, Стрильцівка, Троїцьке, Чугинка, Широкий);
- 10 передавачів 26 телеканалів на півдні Херсонської області (Лазурне, Скадовськ, Чаплинка, Каланчак, Новотроїцьке, Генічеськ, Чонгар);
- 99 передавачів на кордоні з Російською Федерацією: 15 телеканалів у Чернігівській області (Чернігів, Корюківка, Холми, Новгород-Сіверський), 18 телеканалів у Сумській області (Суми, Шостка, Білопілля, Тростянець, Охтирка), 20 телеканалів у Харківській області (Харків, Богодухів, Новоолександрівка, Великий Бурлук, Колодязне, Дворічна, Куп'янськ);
- 405 передавачів Суспільного мовника («UA: Перший» і регіональні суспільні телеканали);
- 107 передавачів місцевих і регіональних телекомпаній, які не мають цифрових ліцензій.

Однак Суспільний мовник недовго залишався в ефірі. 25 вересня 2018 року Концерн РРТ відключив аналогове мовлення каналу «UA:Перший» по всій Україні, крім зони операції об'єднаних сил (ООС). Причиною стала заборгованість НСТУ близько 90 млн грн за розповсюдження ефірного аналогового сигналу, що склалася внаслідок

недофінансування Суспільного мовника. До кінця року ефірне мовлення «UA: Першого» так і не було відновлено.

Тим часом сам Концерн РРТ опинився на межі банкрутства через борги НСТУ, «Зеонбуду» та деяких інших мовників і операторів, а відключення аналогового сигналу призвело до втрати Концерном половини доходів. Наприкінці серпня сім обласних енергопостачальних компаній (обленерго) попередили Концерн про наміри вимкнути електропостачання його філій через заборгованість 19 млн грн за електроенергію. 29 серпня Миколаївська філія Концерну РРТ опинилася без електропостачання, через що в області зникло ефірне аналогове і цифрове телебачення та мовлення багатьох радіостанцій, чії передавачі розташовані на вежах Концерну. 31 серпня електроживлення Миколаївської філії було поновлено. Наприкінці року уряд звільнив генерального директора Концерну РРТ Петра Семерея у зв'язку із завершенням строк дії контракту. Подальша доля державного оператора, який за сприятливих політичних та економічних умов мав би скласти конкуренцію приватному монополісту цифрового ефірного телебачення «Зеонбуду», залишається невизначеною. Хоча створення загальнонаціонального цифрового мультимедіа на базі Концерну РРТ передбачено і рішенням уряду, і Планом розвитку національного телерадіоінформаційного простору.

Не всі телеканали погодилися з вимкненням аналогового телебачення. Група «1 + 1 медіа» оскаржила і рішення Нацради про втрату чинності ліцензій, і постанову уряду про вимкнення аналогового сигналу. Суд залучив у ролі третіх сторін до цього процесу провайдера цифрового ефірного телебачення «Зеонбуд» і ТРК «Україна» (телеканали «Україна», «НЛО TV», «Індиго TV», «Донбас», «Футбол 1», «Футбол 2»), справа досі розглядається. Також канали групи «1 + 1 медіа» оскаржили дії Концерну РРТ, але там провадження зупинено до розгляду позову проти Кабміну.

Інші телеканали не поспішають здавати Нацраді свої ліцензії, що втратили чинність, або переоформлювати чинні ліцензії, вилучаючи з них вимкнені аналогові передавачі. Першим із

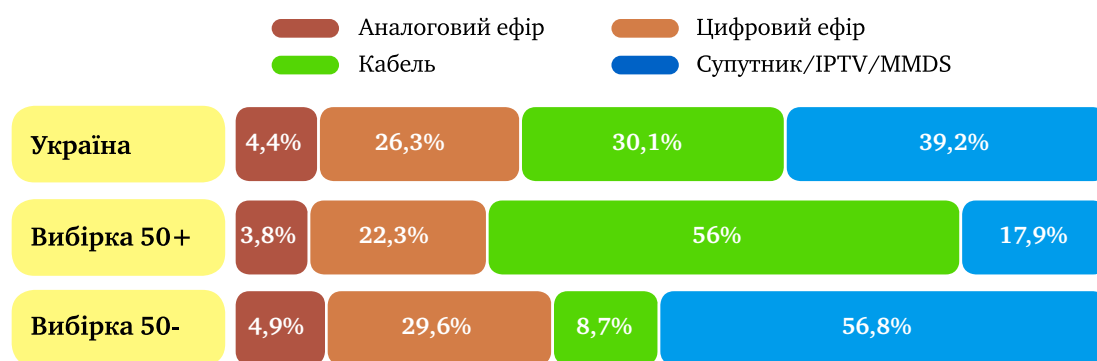
загальнонаціональних мовників свою ліцензію переоформив Прямий канал, а «UA: Перший» подав заяву про вилучення 265 аналогових частот, але її Нацрада не встигла розглянути до кінця року (розглянула 10 січня 2019 року). Із місцевих мовників, за словами відповідального секретаря Нацради Олександра Ляшченка, свою нечинну ліцензію здав кропивницький ТТV.

Тим не менш, вимкнення аналогу не призвело до глядацької катастрофи: більшість телеглядачів знайшли інші способи отримання телевізійного сигналу.

За даними дослідження телевізійної аудиторії, що проводить компанія Nielsen на замовлення Індустріального телевізійного комітету, станом на жовтень 2018 року в Україні залишилося лише 4,4 % «аналогових» домогосподарств; 26,3 % користуються цифровим ефірним телебаченням; 30,1 % — кабельним; 39,2 % — супутниковим, IPTV та MMDS. При переході від аналогового ефіру до інших типів прийому сигналу 77,8 % колишніх аналогових домогосподарств перейшли на цифровий ефір, 17,1 % обрали супутник і лише 5,1 % — кабельне ТБ.

Основний тип прийому в ДГ

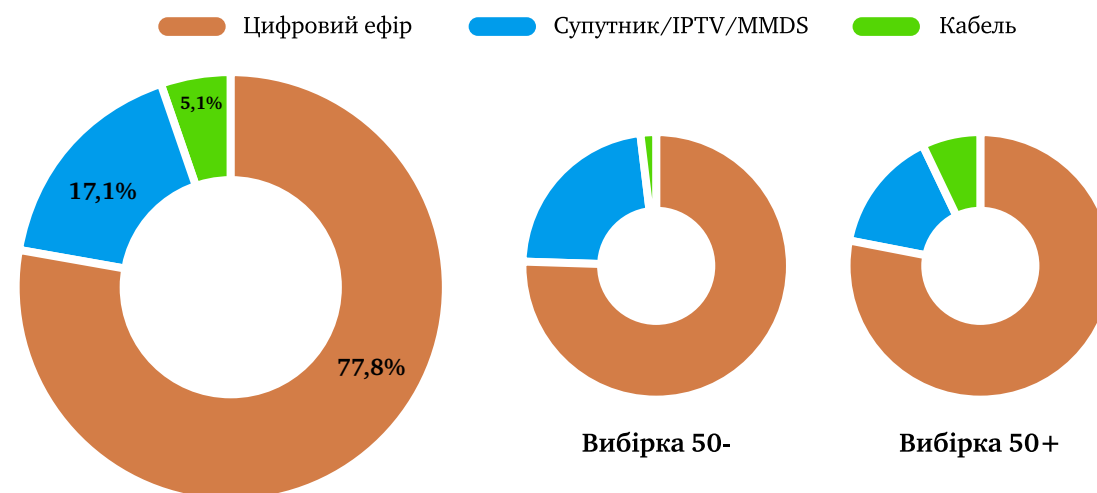
% ТБ господарств

Джерело: ТБ панель Nielsen | Жовтень 2018

Перехід з аналогового ефіру

% аналогових ДГ, що змінили тип прийому після відключення

Джерело: ТБ панель Nielsen | Серпень — жовтень 2018

Розвиток цифрового телебачення

З огляду на вимкнення аналогового телебачення особливо актуалізувалося питання розширення покриття цифровим ефірним сигналом. Попередні проекти нормативно-правових актів про поетапний перехід до цифрового ТБ передбачали, що провайдер цифрового ТБ «Зеонбуд» встановить додаткові передавачі в 47 населених пунктах для розширення покриття першого мультиплексу МХ-1, у якому наразі мовлять вісім телеканалів: «Інтер», «Україна», «1+1», НТН, К1, «UA: Перший», ICTV, Enter-Film. Тривалий час ці плани нічим не увінчувалися, а «Зеонбуд» звинувачував Концерн РРТ у перешкоджанні їхнім планам розбудовувати покриття: мовляв, Концерн відмовляється надавати технічні умови для розташування нових передавачів «Зеонбуду» на своїх вежах. Зрештою, під кінець року, 13 грудня, Нацрада за запитом «Зеонбуду» замовила прорахунок частот в «Українського державного центру радіочастот» (УДЦР) у 41 населеному пункті для встановлення додаткових передавачів і розширення покриття мультиплексу МХ-1. Також на запит «Зеонбуду» замовлено висновки УДЦР щодо збільшення потужності або зміни параметрів передавачів «Зеонбуду» в ще декількох населених пунктах.

Окрім цього регулятор дослухався до пропозицій Незалежної асоціації телерадіомовників, зібрав заявки від місцевих і регіональних мовників, які не мають цифрових ліцензій, щоб замовити прорахунок частот під локальне цифрове ефірне телебачення (так звані локальні мультиплекси). 6, 13 і 20 грудня Нацрада замовила в УДЦР прорахунок 39 частот для місцевого мовлення стандарту DVB-T2 у 14 областях (Дніпропетровській, Донецькій, Івано-Франківській, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Львівській, Миколаївській, Рівненській, Одеській, Сумській, Харківській, Хмельницькій та Чернігівській).

Протягом серпня — грудня 2018 року Нацрада продовжила ліцензії на цифрове ефірне мовлення в мультиплексі МХ-5 13 регіональним і місцевим телеканалам: «Аверс» (Волинська область), 34 канал (Дніпропетровська область), «21 Ужгород» (Закарпатська область), TV5 та Alex.UA

(Запорізька область), «Київ» (Київська область), ТТV і КТМ (Кіровоградська область), «Візит» (Полтавська область), «Відікон» (Сумська область), «Вектор» (Харківська область), «Місто ТБ» і «Чернівецький промінь» (Чернівецька область). Заяву телеканалу «Орбіта» (Донецька область) Нацрада, відповідно до закону «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції», відклала до завершення антитерористичної операції. А одному телеканалу — «Херсон плюс» (Херсонська область) — відмовила через несвоєчасне подання заяви про продовження ліцензії: компанія спізнилася на 128 днів. Нагадаємо, що в липні Нацрада продовжила цифрові ліцензії 24 загальнонаціональним і 20 регіональним та місцевим телеканалам, двом загальнонаціональним каналам (Business і «Вінтаж») відмовила, а заяви двох телеканалів із Донецької області відклала до завершення АТО.

Під кінець року Нацрада зробила крок назустріч створенню пакету платних каналів у мережі «Зеонбуду». Регулятор вніс зміни до Плану розвитку національного телерадіоінформаційного простору, в яких передбачив, що в разі наявності в мультиплексах МХ-1, МХ-2, МХ-3, МХ-5 вільного ресурсу провайдер цих мереж (тобто «Зеонбуд») «може надавати програмні послуги після внесення відповідних змін до ліцензій». Раніше цей пункт був викладений так, що «Нацрада в межах повноважень розглядає питання створення провайдерами програмної послуги платних пакетів програм у багатоканальних цифрових ефірних телемережах для надання якісних, різноманітних програм усім верствам населення». Тобто зміни передбачають, що «Зеонбуд» може запровадити платний пакет, просто звернувшись до Нацради із заявою про переоформлення ліцензії та отримавши від Нацради «добро». План розвитку також не передбачає проведення конкурсу на місця в платному пакеті: конкурс проводиться лише на вільні місця, передбачені для розповсюдження 32 безкоштовних каналів.

Змінам до Плану розвитку передував лист «Зеонбуду» до Нацради. Провайдер запитав позицію регулятора щодо можливого внесення змін до ліцензії з додавання платного пакету. За словами

відповідального секретаря Нацради Олександра Ільяшенка, пакет має стати додатком до 32 відкритих ефірних каналів і може містити до 16 платних каналів (враховуючи, що ємність мультиплексу становить 12 телеканалів у поточній якості, а наразі в кожному мультиплексі зайнято по 8 місць). План розвитку також передбачає (і в старій, і в новій редакції) можливість «Зеонбуду» закодувати сигнал цього платного пакету. Олександр Ільяшенко припускає, що першими кандидатами на входження до платного пакету стануть українські телеканали «Футбол 1» і «Футбол 2», які присутні виключно у провайдерів платного ТБ і не працюють на ринку безкоштовного ТБ, також це можуть бути й іноземні платні канали (умовно назвемо їх «Діскавері»). На відміну від безкоштовних телеканалів, які платять «Зеонбуду» за розповсюдження їх сигналу в цифровій мережі, платним каналам платитиме сам «Зеонбуд».

Під час громадського обговорення Плану розвитку проти нового формулювання про платний пакет «Зеонбуду» виступили медіагрупи «1 + 1 медіа» і StarLightMedia, а також шість асоціацій провайдерів: Асоціація правовласників та постачальників контенту (АППК), «Телекомунікаційна палата України», асоціація «Укртелемережа», Всеукраїнська асоціація операторів кабельного телебачення і телеінформаційних мереж, Спілка кабельного телебачення України. Голова правління АППК Наталія Клітна наголосила, що наразі ТОВ «Зеонбуд» фактично є оператором телекомунікацій, юридично — провайдером програмної послуги. У разі запуску платного пакета телебачення його діяльність слід привести у відповідність до вимог законодавства, як і для всіх інших провайдерів. *«Різниця може бути лише в тому, що набір телеканалів визначатиме Нацрада на підставі результатів конкурсу з урахуванням масштабу провайдера і використання ним радіочастотного ресурсу»,* — пояснила вона.

Провайдери тривалий час вимагали закодувати сигнал «Зеонбуду» і зробити його платним для глядачів, аби зменшити кількість безкоштовних каналів у його мережі (за винятком універсальної програмної послуги — тобто телеканалів «UA: Перший», «UA: Культура», «Рада» та регіональних і місцевих каналів). А

створення платного пакету «Зеонбуду» із 16 каналів на додачу до 32 безкоштовних викликає занепокоєння кабельних операторів, які остерігаються, що прихід «Зеонбуду» на ринок платного ТБ «вб'є» кабельників у маленьких містах, особливо тих, які працюють за технологією аналогового кабельного ТБ і надають абонентам орієнтовно 50 каналів. Однак голова Нацради Юрій Артеменко під час обговорення Плану розвитку виступив на підтримку платного пакету в цифровому ефірному ТБ. Його аргументи полягали в тому, що кабельники зазвичай не йдуть у села (зате там є «Зеонбуд»), а крім того потрібно дати можливість глядачам вибирати, кому платити — кабельним, супутниковим чи цифровому оператору.

13 грудня Нацрада більшістю голосів затвердила нову редакцію Плану розвитку, не врахувавши протестів індустрії проти платного пакету «Зеонбуду». Олег Черниш, який був проти цього рішення, спрогнозував, що через це Міністерство юстиції не зареєструє документ і він не набуде чинності. Інформації про реєстрацію на даний момент немає.

Розвиток мереж мовлення: конкурси на частоти, нові тимчасові дозволи

Протягом серпня — грудня 2018 року Нацрада підбила підсумки п'яти конкурсів на ФМ-частоти, одного конкурсу на УКХ-частоти, одного конкурсу на цифрове радіо, двох конкурсів на цифрове телебачення (вільні місця в одеському мультиплексі Концерну РРТ та вільні місця в регіональному мультиплексі МХ-5 «Зеонбуду»), а також оголосила шість конкурсів на вільні ФМ-частоти.

29 серпня Нацрада розподілила між місцевими мовниками 17 частот у 16 населених пунктах Харківської області. 10 частот дісталися п'яти комунальним радіостанціям, сім частот — трьом приватним компаніям, у тому числі новій харківській радіостанції «Слобожанське ФМ». Ще шість частот залишилися без претендентів.

6 вересня Нацрада розподілила останнє 14-те місце в мультиплексі цифрового радіо стандарту T-DAB (DAB+) у Києві, яке дісталось новій радіостанції «Прямий ФМ». Її запускає Прямий канал, що де-

юре належить Володимиріу Макеєнку, але неофіційно його пов'язують з оточенням Петра Порошенка. «Прямий ФМ» не планує обмежуватися мовленням у цифровому форматі, а хоче запустити загальнонаціональну ФМ-мережу і вже замовив прорахунок 61 ФМ-частоти, зокрема в Києві та 19 обласних центрах.

20 вересня Нацрада визначила переможців конкурсу на місцеве мовлення на 21 ФМ-частоті в 11 областях. У результаті конкурсу 10 частот дісталися десятком комунальним радіостанціям, 9 частот — семи приватним компаніям, у тому числі ТРК «Львівська хвиля», а дві частоти залишилися без претендентів.

27 вересня Нацрада розподілила вільні місця в мультиплексі «Зеонбуду» МХ-5, призначені для регіональних і місцевих компаній. Переможцями конкурсу стали 16 мовників: три нові компанії і 13 наявних телеканалів (вісім мовили в аналоговому ефірі, один — у цифровому, чотири — в кабельних мережах):

- Донецька область — «Капрі» (ТОВ «Телебачення Капрі») місцевого бізнесмена та кандидата в народні депутати від різних партій Віктора Прилепського та Ірини Прилепської;
- Житомирська область — СК1 (ТОВ «Медіа-проспект») житомирського бізнесмена і колишнього депутата міської ради Михайла Пухтаєвича та дружини голови обласної організації Блоку Петра Порошенка Олени Веретельник; СК (ПП «Студія Калина») директора каналу Олександра Каліновського;
- Київська область — «Крокус 1» (ТОВ «ТРК «Крокус 1») політтехнолога й піарника Дениса Богуша;
- Кіровоградська область — «Вітер» (ТОВ «Центральноукраїнське бюро новин»), який запускає колишній генеральний директор Кіровоградської ОДТРК Вадим Мурований; власник каналу — Олег Засько, який керує бізнесами колишнього народного депутата Олександра Табалова та сина экс-мера Олександрії та экс-голови Кіровоградської облдержадміністрації Романа Моцного;
- Миколаївська область — 35-й канал (ТОВ «ТРК НІС-ТВ») дружини колишнього народного депутата Геннадія Задирика;
- Одеська область — «Град» (ТОВ «ТРК Град») бізнес-партнерки народного депутата від Блоку Петра Порошенка Геннадія Чекіти Тетяни Шпалтакової та колишнього депутата Одеської міськради й соратника мера Одеси Геннадія Труханова Анатолія Балінова; комунальний телеканал «Ізмаїл ТБ» (Обласний центр естетичного виховання);
- Полтавська область — «Місто» (ТОВ «Студія Місто») колишнього депутата Полтавської обласної ради Олександра Залужного (канал пов'язують із колишнім мером Полтави, а нині депутатом Полтавської міськради від БПП «Солідарність» Андрієм Матковським); «Пирятин» (ПП «ТРК Пирятин») колишньої помічниці-консультантки народного депутата Тараса Кутового, який нині є міністром аграрної політики і продовольства; «Останній бастион» (ТОВ «Останній бастион») місцевого бізнесмена, громадського активіста та кандидата в мери Полтави Геннадія Сікалова (до проекту «Останній бастион» має стосунок телепродюсер Дмитро Носіков, який перезапускає телеканал TVi);
- Рівненська область — «Рівне 1» (ТОВ «ТРК Рівне 1») власника видавничого дому «Ого» Віктора Данилова;
- Херсонська область — ВТВ+ (ПП «ТРК ВТВ плюс») місцевих медіабізнесменів Тетяни та Віталія Каменських; Kratu (ТОВ «Реал-медіа») віце-президента концерну «Електромаш» В'ячеслава Горловського та Ніни Горловської;
- Черкаська область — «Льдана» (ТОВ «ТРК Льдана») колишнього генерального директора Черкаської ОДТРК Михайла Калініченка та власника агрокорпорації «Дніпро», экс-народного депутата Петра Душейка; комунальний телеканал «Шпола TV» (редакція Шполянського районного телебачення і радіомовлення).

Без цифрових ліцензій у цьому конкурсі залишилися телекомпанії Ігоря Коломойського (ТОВ «Телевізійна компанія Приват ТБ Дніпро») і ТОВ «ТРК ТБ Стимул»)

та пов'язана з його бізнес-партнером Ігорем Палицею ТРК «Аверс»; група каналів «ПравдаТУТ» бізнесмена, громадського діяча та экс-кандидата в депутати Київської облради від партії «Нові обличчя» Івана Гришина; лисичанська ТРК «Акцент» народного депутата від «Опозиційного блоку» Сергія Дунаєва; Poltavskie.tv засновника «Громадського ТБ. Полтава» Богдана Звягольського й телекомпанія ГОК брата олігарха Костянтина Жеваго Олега Жеваго; місцевий мовник із Первомайська Миколаївської області, що належить родичці колишнього народного депутата, а нині депутата Миколаївської облради від «Батьківщини» Михайла Соколова; черкаська телекомпанія «Антенa» колишнього депутата Черкаської міськради Валерія Воротника.

11 жовтня Нацрада підбила підсумки конкурсу на 48 вільних ФМ-частот у 18 областях України, призначених для розбудови загальнонаціональних мереж. Переможцями стали 13 радіокомпаній, між якими Нацрада розподілила 40 частот. Найбільше частот (16) отримала Національна суспільна телерадіокомпанія України («Українське радіо» — 9, «Промінь» — 4, «Культура» — 3). Шість частот дісталось радіостанції «Прямий ФМ». По одній частоті виграли ще дві нові радіостанції: ініційований Миколою Княжицьким проект «Гуцульське радіо» та радіо «Перший західний», яке запускає телерадіокомпанія Львівської облради. Серед переможців — радіогрупа «ТАВР Медіа» Віктора Пінчука й Миколи Баграєва (п'ять частот), радіохолдинг Business Radio Group Анатолія Євтухова та Віталія Хомутинікі (дві частоти), «Львівська хвиля» членів родини львівського експодатківця та бізнесмена Мирослава Хом'яка (чотири частоти), а також іще дві місцеві комунальні та дві приватні радіостанції. На сім частот не знайшлось охочих, а в Кривому Розі Нацрада не змогла визначити претендента, тож 18 жовтня виставила цю частоту на повторний конкурс.

25 жовтня Нацрада віддала УКХ-частоту в Чернівцях протестантському радіо «Еммануїл», конкурентом якого було католицьке «Радіо Марія». На дев'ять УКХ-частот претендентів не знайшлося, а в Запоріжжі Нацрада відмовила радіо «Формат» через зауваження до поданих

документів щодо структури власності.

22 листопада Нацрада розподілила додаткові місця в регіональному цифровому мультиплексі Концерну РРТ у 22 населених пунктах Одеської області. Переможцями конкурсу стали три телеканали:

- 7-й канал одеського забудовника Аднана Ківана (ТОВ «Ріак-інформ») — здобув цифрове покриття в Одесі та 21 населеному пункті Одеської області;
- телеканал «Здоров'є» дружини народного депутата від БПП Дмитра Голубова (ТОВ «Телерадіокомпанія «Здоров'я») — здобув цифрове покриття в Одесі та 11 населених пунктах Одеської області;
- телеканал БІК колишнього голови Одеської облради Михайла Шмушковича (ТОВ «Балінформкомпанія») — здобув цифрове покриття в 10 населених пунктах північної частини Одеської області.

29 листопада Нацрада визначила переможця конкурсу військово-патріотичного радіо на трьох ФМ-частотах у Києві, Житомирі та Вінниці. Прогнозовано переможцем став єдиний претендент — «Армія ФМ» (Центральна телерадіостудія Міністерства оборони України). Таким чином, державна радіостанція виходить за межі зони Операції об'єднаних сил і розпочинає свою всеукраїнську експансію. А Нацрада в наступних конкурсах почала рекомендувати місцевим мовникам, які не мають можливості забезпечити ефір цілодобовим власним контентом, ретранслювати не лише суспільні радіостанції «Українське радіо», «Промінь», «Культура», а й державну «Армію ФМ». Більш того, в новій редакції Плану розвитку телерадіоінформаційного простору Нацрада зафіксувала, що «сприяє створенню та розвитку аудіо- та телеканалів мовлення, мереж мовлення військово-патріотичного спрямування». Тобто йдеться не лише про військове радіо, а й телеканал. Власне, члени Нацради публічно вже висловлювалися про те, що Україні потрібна своя «Звезда» (аналог російського пропагандистського телеканалу Міноборони РФ), а в представників Центральної телерадіостудії

Міноборони запитали про плани створення супутникового телеканалу. Ті відповіли, що 2019 року хочуть почати з інтернет-мовлення.

20 грудня Нацрада підбила підсумки конкурсу на вільні відрізки мовлення на 9 частотах. Вісім вільних відрізків виграло «Українське радіо», що було єдиним претендентом і мовить решту ефірного часу на цих частотах, а один вільний відрізок «Українське радіо» програто комунальній Редакції тульчинського радіомовлення.

Також у грудні Нацрада вирішила оголосити п'ять конкурсів на вільні радіочастоти. Своїми рішеннями від 6 грудня регулятор запланував форматні конкурси на чотири вільні ФМ-частоти в Києві: інформаційно-соціально-політичне радіо (Олег Черниш припускає, що це конкурс під «Прямий ФМ»), інформаційно-просвітницько-розважальне (ймовірно, під суспільне радіо «Промінь»), культурно-просвітницьке (ймовірно, під суспільне радіо «Культура»), музичне джазово-класичне. А рішенням від 20 грудня на конкурс винесено 38 вільних частот для місцевого мовлення з можливістю ретрансляції суспільних радіостанцій «Українське радіо», «Промінь», «Культура» або державної «Армії ФМ».

Протягом серпня — грудня 2018 року Нацрада видала або переоформила 17 юридичним особам понад 30 дозволів на тимчасове мовлення на територіях із особливим режимом мовлення. Частина цих рішень — це оформлені за новим порядком дозволи, видані мовникам у 2015–2017 роках, частина — дозволи на нещодавно прораховані УДЦР частоти, наприклад, у Гірнику Донецької області (вежу побудувала компанія «Телемережі України»).

Тимчасові дозволи отримали 17 радіостанцій:

- «Українське радіо» (НСТУ): Волноваха, Часів Яр, Костянтинівка Донецької області, Широкий, Попасна, Лисичанськ Луганської області;
- «Промінь» (НСТУ) Костянтинівка, Гірник Донецької області, Бахмутівка, Лисичанськ Луганської області;
- «Культура» (НСТУ): Гірник, Краматорськ Донецької області, Бахмутівка Луганської області;

- «Пульс» (НСТУ): Бахмутівка, Широкий, Біловодськ, Білолуцьк, Зоринівка, Лисичанськ, Марківка, Сватове, Станиця Луганська, Троїцьке Луганської області;
- «Голос Донбасу» (НСТУ): Гірник, Бахмут, Волноваха, Краматорськ, Маріуполь Донецької області, Бахмутівка Луганської області;
- «Громадське радіо»: Волноваха, Костянтинівка, Краматорськ, Маріуполь, Покровськ, Гірник Донецької області, Лисичанськ, Старобільськ, Широкий, Бахмутівка Луганської області; згодом радіостанція відмовилася від тимчасових дозволів у Костянтинівці та Покровську;
- «Країна ФМ»: Маріуполь, Краматорськ Донецької області;
- «ФМ Галичина»: Волноваха, Бахмут Донецької області, Лисичанськ, Сватове, Старобільськ, Широкий Луганської області;
- «Тризуб ФМ»: Світлодарськ, Торецьк, Гірник, КПВВ Гнутове Донецької області;
- «Русское радио Украина»: Широкий Луганської області;
- «Радио Клас»: Бахмут Донецької області;
- «Армія ФМ»: Бахмут, Волноваха, Краматорськ, Маріуполь, Світлодарськ Донецької області, Попасна, Широкий Луганської області;
- «Крим. Реалії»: Чонгар Херсонської області;
- «Стильное радио Перець ФМ»: Гірник, Костянтинівка Донецької області;
- «Радіо Рокс»: Гірник Донецької області;
- «Прямий ФМ»: Гірник, Волноваха, Краматорськ, Покровськ Донецької області, Бахмутівка, Лисичанськ, Широкий Луганської області;
- «Радіо НВ»: Бахмутівка Луганської області.

Тимчасові дозволи отримали сім телеканалів:

- АТР: Чонгар Херсонської області (аналоговий ефір, цифровий ефір);

- Lale: Чонгар Херсонської області (цифровий ефір);
- «UA: Перший» (НСТУ): Гірник Донецької області (цифровий ефір, аналоговий ефір);
- «UA: Донбас» (НСТУ): Гірник Донецької області (цифровий ефір, аналоговий ефір);
- «Донбас» («Медіа Група Україна»): Гірник Донецької області (цифровий ефір);
- UA TV (Мультимедійна платформа іномовлення України): Гірник Донецької області (аналоговий ефір);
- Прямий канал: Чонгар Херсонської області (аналоговий ефір).

Контроль за виконанням мовних квот

13 жовтня 2018 року набули чинності повною мірою мовні квоти на телебаченні. До цього дня мовники мали річний перехідний період, коли до частки україномовного продукту зараховувалися всі програми власного виробництва. Із 13 жовтня загальнонаціональні та регіональні канали зобов'язані забезпечувати у своєму

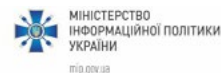
ефірі 75 % україномовного контенту. Для місцевих мовників цей відсоток дещо нижчий — 60 %. Також законом передбачається 75 % державної мови для програм новин на ТБ. За невиконання квот передбачено штраф у розмірі 5% ліцензійного збору. Наприклад, штраф для загальнонаціонального телеканалу, що мовить у цифровій мережі «Зеонбуду», становитиме орієнтовно 400 тис. грн., для супутникового телеканалу — 19 тис. грн.

Нацрада анонсувала, що моніторитиме телеканали з першого дня дії квот. Перші результати моніторингу загальнонаціональних каналів обіцяла оприлюднити за п'ять тижнів, а за п'ять місяців — представити результати моніторингу регіональних мовників. Такі великі строки зумовлені тим, що регулятор змушений, відповідно до закону, обраховувати тижневу квоту, для чого потрібно проводити тижневий моніторинг кожного каналу. Однак до кінця року Нацрада ніяких результатів своїх мовних моніторингів так і не навела.

Та без санкцій за недотримання мовних квот на ТБ у другому півріччі 2018 року не обійшлося. Тому що деякі мовники припустилися порушень навіть за

nra.gov.ua

mip.gov.ua

ІНТЕГРАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ЗА ДВА РОКИ ДІЇ МОВНИХ КВОТ

ОБСЯГ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

51% середній показник пісень українською мовою на загальнонаціональних радіостанціях за другий рік дії мовних квот

+4 в.п. збільшилась частка українських пісень порівняно з листопадом 2016 р. – жовтнем 2017 р.

+21 в.п. становить перевиконання квоти пісень українською мовою на загальнонаціональних радіостанціях в листопаді 2017 р. – жовтні 2018 р.

ЧАСТКА ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Групи радіостанцій	Квота*	Радіостанція	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Радіостанцій з переважною більшістю україномовних пісень	≥30%	Країна ФМ	100%	100%	0
		UA:Радіо Промінь	98%	98%	0
		UA:Українське радіо	83%	91%	+8
		UA:Радіо Культура	75%	73%	-2
		Середній показник	89%	91%	+2
Групи радіостанцій	Квота*	Радіостанція	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Радіостанцій з різними музичними форматами	≥30%	Радіо НВ (до березня 2018 - Ера FM)	43%	56%	+13
		Русское радио - Україна	34%	40%	+6
		Наше радіо	30%	39%	+9
		Радіо П'ятниця	36%	38%	+2
		Перець ФМ	32%	38%	+6
		Ретро ФМ	28%	33%	+5
		Радіо Шансон	33%	33%	0
Середній показник	32%	36%	+4		
Радіостанцій з переважною більшістю пісень мовою ЄС**	≥25%	Люкс ФМ	29%	34%	+5
		ХіТ ФМ	29%	31%	+2
		Мелодія	31%	29%	-2
		Kiss FM	27%	28%	+1
		Середній показник	29%	31%	+2
Середній показник по всіх радіостанціях			47%	51%	+4

*ч. 2 ст. 9 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення»

**Радіостанції, в ефірі яких частка пісень офіційними мовами ЄС відповідно до умов ліцензії становить не менше як 60% загального обсягу пісень

Дані добових моніторингів ефірів загальнонаціональних радіостанцій щодо обсягу пісень українською мовою. Показники є усередненою часткою пісень українською мовою протягом доби від загальної кількості пісень в ефірі загальнонаціональних радіостанцій.

умов перехідного періоду (моніторинг проводився навесні та влітку 2018 року). Зокрема, 20 вересня штраф отримав місцевий телеканал СТС із Сум на 3,2 тис.

грн за 56,1 % української мови замість 60 %. 18 жовтня Нацрада оштрафувала два тематичні телеканали «Наука» і «Терра» на 18,5 тис. грн. кожен за 55 % і 60 %

НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ

nra.gov.ua

МІНІСТЕРСТВО
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

mip.gov.ua

ІНТЕГРАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ЗА ДВА РОКИ ДІЇ МОВНИХ КВОТ ОБСЯГ ВЕДЕННЯ ПЕРЕДАЧ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

КВОТА ≥55%*

86% середній показник обсягу ведення передач українською мовою на загальнонаціональних радіостанціях за другий рік дії мовних квот

+2 в.п. збільшився обсяг ведення передач державною мовою порівняно з листопадом 2016 р. – жовтнем 2017 р.

+31 в.п. становить перевиконання квоти ведення передач українською мовою на загальнонаціональних радіостанціях за другий рік дії мовних квот

ЧАСТКА ПЕРЕДАЧ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.		листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Країна ФМ	100%	100%	0	Наше радіо	66%	83%	+16
UA:Радіо Промінь	100%	100%	0	ХІТ ФМ	71%	81%	+10
UA:Радіо Культура	100%	100%	0	Люкс ФМ	86%	80%	-6
UA:Українське радіо	100%	98%	-2	Радіо Шансон	81%	77%	-4
Ретро ФМ	91%	91%	0	Перець ФМ	68%	76%	+8
Радіо НВ (до березня 2018 – Ера FM)	95%	90%	-5	Русское радио - Україна	69%	76%	+7
Kiss FM	92%	88%	-4	Радіо П'ятниця	70%	69%	-1
Мелодія	78%	84%	+6	Середній показник щодо всіх радіостанцій	84%	86%	+2

*ч. 5 ст. 9 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення»

Дані добових моніторингів ефірів загальнонаціональних радіостанцій щодо обсягу ведення передач державною мовою. Показники є усередненою часткою обсягу ведення передач українською мовою протягом доби в ефірі загальнонаціональних радіостанцій.

НАЦІОНАЛЬНА РАДА УКРАЇНИ З ПИТАНЬ
ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ

nra.gov.ua

МІНІСТЕРСТВО
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

mip.gov.ua

ОБСЯГ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В ЕФІРІ МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ РАДІОСТАНЦІЙ

ЛИСТОПАД 2017 – ЖОВТЕНЬ 2018 | КВОТА ≥30%*

48% середній показник пісень українською мовою на місцевих та регіональних радіостанціях за другий рік дії мовних квот

+4 в.п. збільшилась частка україномовних пісень порівняно з листопадом 2016 р. – жовтнем 2017 р.

+18 в.п. становить перевиконання квоти пісень українською мовою на місцевих і регіональних радіостанціях у листопаді 2017 р. – жовтні 2018 р.

	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.		листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Рівненська область	79%	80%	+1	Одеська область	39%	44%	+5
Тернопільська область	79%	78%	-1	Закарпатська область	31%	43%	+12
Івано-Франківська область	59%	66%	+7	Черкаська область	43%	43%	0
Сумська область	53%	61%	+8	Херсонська область / Крим	35%	43%	+8
Волинська область	49%	58%	+9	Дніпропетровська область	36%	41%	+5
Львівська область	49%	52%	+3	Луганська область**	26%	41%	+15
Чернігівська область	46%	48%	+2	Житомирська область	37%	39%	+2
Кіровоградська область	39%	47%	+8	Вінницька область	36%	38%	+2
Донецька область**	38%	47%	+9	Запорізька область	35%	37%	+2
Чернівецька область	51%	46%	-5	Полтавська область	35%	36%	+1
Миколаївська область	45%	45%	0	Харківська область	31%	36%	+5
м. Київ та Київська область	38%	44%	+6	Хмельницька область	36%	32%	-4

*ч. 2 ст. 9 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення»

**Моніторинг місцевих та регіональних радіостанцій, які здійснюють мовлення в підконтрольних Уряду районах Луганської та Донецької областей

Дані добових моніторингів ефірів місцевих і регіональних радіостанцій щодо обсягу української мови. Показники є усередненою часткою пісень українською мовою протягом доби від загальної кількості пісень в ефірі місцевих і регіональних радіостанцій.

ОБСЯГ ВЕДЕННЯ ПЕРЕДАЧ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В ЕФІРІ МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ РАДІОСТАНЦІЙ

ЛИСТОПАД 2017 – ЖОВТЕНЬ 2018 | КВОТА >55%*

92% середній показник ведення передач українською мовою на місцевих та регіональних радіостанціях за другий рік дії мовних квот

+4 в.п. збільшився обсяг ведення передач державною мовою порівняно з листопадом 2016 р. – жовтнем 2017 р.

+37 в.п. становить перевиконання квоти ведення передач українською мовою на місцевих і регіональних радіостанціях у листопаді 2017 р. – жовтні 2018 р.

	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Волинська область	98%	100%	+2
Рівненська область	100%	100%	0
Хмельницька область	88%	100%	+12
Чернівецька область	100%	100%	0
Львівська область	96%	98%	+2
Черкаська область	91%	98%	+7
Івано-Франківська область	95%	97%	+2
Чернігівська область	94%	95%	+1
Тернопільська область	93%	95%	+2
Запорізька область	90%	94%	+4
Сумська область	89%	94%	+5
Закарпатська область	93%	94%	+1

	листопад 2016 – жовтень 2017	листопад 2017 – жовтень 2018	Динаміка, в.п.
Кіровоградська область	97%	91%	-6
Харківська область	87%	90%	+3
Миколаївська область	81%	90%	+9
Житомирська область	89%	89%	0
Вінницька область	80%	89%	+9
Дніпропетровська область	82%	89%	+7
Луганська область**	81%	88%	+7
Одеська область	83%	88%	+5
Полтавська область	84%	88%	+4
м. Київ та Київська область	85%	87%	+2
Херсонська область / Крим	71%	83%	+12
Донецька область**	69%	76%	+7

*ч. 5 ст. 9 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення»

**Моніторинг місцевих та регіональних радіостанцій — ліцензіатів Національної ради, які здійснюють мовлення в підконтрольних Уряду районах Луганської та Донецької областей

Дані добових моніторинрів ефірів місцевих і регіональних радіостанцій щодо обсягу ведення передач державною мовою. Показники є усередненою часткою обсягу ведення передач українською мовою протягом доби в ефірі місцевих і регіональних радіостанцій.

української мови замість 75 %. А 13 грудня по 19,3 тис. грн штрафу отримали ще три тематичні телеканали — Bolt, «Дача» та Ероque. Найменше української мови було в ефірі Ероque — від 24 до 37 %, в ефірі «Дачі» — 56–58 %, в ефірі Bolt — 54–66 %.

8 листопада 2018 року набув чинності третій етап запровадження українських квот на радіо. Із цього дня в ефірі радіостанцій має лунаєти не менше як 35 % пісень українською мовою (25 % для тих радіостанцій, що транслюють понад 60 % пісень мовами ЄС), а добовий обсяг ведення передач державною мовою не повинен бути меншим за 60 %.

Проаналізувавши перші два роки дії мовних квот на радіо, Нацрада дійшла висновку, що радіостанції більш ніж наполовину перевиконують квоти. Адже в середньому в ефірі загальнонаціональних радіостанцій України частка україномовних пісень становила 51 %, а частка ведення програм українською мовою — 86 %.

Місцеві радіостанції, за даними регулятора, теж перевиконують квоти. Тут середня частка пісень українською мовою становить 48 %, а ведення програм українською — 92 %. Найвищі показники

демонструють радіостанції на заході країни.

Сергій Костинський вважає, що забезпечити виконання норм закону вдалося завдяки жорстким діям регулятора, який штрафував радіостанції, навіть якщо в їхньому ефірі не вистачало однієї пісні. Наприклад, саме така ситуація була з «Радіо НВ»: 8 листопада 2018 року компанія отримала штраф на суму 349 тис. 449 грн за недотримання пісенної квоти. Крім «Радіо НВ» протягом серпня — грудня 2018 року Нацрада оштрафувала ще чотири радіостанції: «А-FM» із міста Охтирка Сумської області на 1,4 тис. грн за недотримання пісенної квоти, «Радио Вести» із Дніпра на 22,8 тис. грн за недотримання мовної квоти (штраф платитиме новий власник радіостанції — співвласник і керівник радіохолдингу «Люкс» Роман Андрейко), чернівецьке радіо «Буковинська хвиля» на 4,8 тис. грн за недотримання пісенної квоти, радіо «Арсі» з міста Арциз Одеської області на 980 грн за недотримання мовної квоти.

Регулювання іноземних телеканалів

У другому півріччі 2018 року Нацрада

вирішила взятися за ретельніше регулювання іноземних телеканалів і впорядкувати процедуру їх додавання до Переліку іноземних програм, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення і законодавства України. Із цією метою Нацрада розробила проект Порядку формування Переліку програм іноземних телерадіоорганізацій, що ретранслюються. 2 серпня його винесли на місячне громадське обговорення, але після неоднозначного фідбеку індустрії це рішення скасували і 29 серпня проект заново винесли на громадське обговорення строком на два місяці. 29 листопада громадське обговорення продовжили ще на місяць, до 31 грудня.

Проект передбачає, щоби правовласники іноземних програм або уповноважені особи подавали до Нацради заяви про включення до Переліку, які регулятор має розглянути протягом трьох місяців. У заяві потрібно буде вказувати, зокрема, такі дані:

- країну та форму авторизації (+ копію дозвільного документа країни походження);
- дату та країну першої трансляції каналу;
- наявність ліцензії, виданої Російською Федерацією;
- територію розповсюдження каналу;
- чи здійснюється ретрансляція на тимчасово окупованих територіях Донецької, Луганської областей і Криму;
- технічні та програмні параметри мовлення, в тому числі — мову каналу й наявність озвучення чи субтитрування українською мовою, мовами корінних народів України;
- інформацію про наявність контенту, що може завдати шкоди дітям, та системи обмеження доступу дитячої аудиторії;
- інформацію про наявність реклами, а в разі наявності — підтвердження сплати за рекламу юридичній особі України, як цього вимагає закон;
- гарантії виконання законодавства України щодо заборони трансляції на

території України певних фільмів і передач;

- відповідність каналу Європейській конвенції про транскордонне телебачення щодо частки програм і передач європейського виробництва.

Нацрада хоче зобов'язати іноземних мовників інформувати її про зміни відомостей, зазначених у заяві, протягом 30 днів із настання змін. А також — надавати Нацраді записи програм і доступ до каналу.

Нацрада планує зобов'язати іноземних мовників (крім освітніх телеканалів із вивчення іноземних мов) обов'язково дублювати або озвучувати чи субтитрувати контент українською мовою. У разі наявності іншомовних звукових доріжок іноземні канали повинні також мати українську звукову доріжку. Також на іноземних мовників регулятор хоче поширити деякі обмеження, встановлені статтею 6 закону «Про телебачення і радіомовлення» (заборона мови ворожнечі, пропаганди війни, насильства, посягання на територіальну цілісність України, заборона показу фільмів і передач за участі фігурантів Переліку осіб, які створюють загрозу національній безпеці, та фільмів, які заборонені Державним агентством з питань кіно).

Документ передбачає, що Нацрада не розглядатиме заяви від резидентів Російської Федерації та юридичних осіб, учасниками (акціонерами) яких є юридичні особи Російської Федерації на всіх рівнях структури власності.

Нацрада планує вилучати іноземні канали з переліку за ініціативою заявника або за результатами моніторингу (якщо фіксуватиме два чи більше порушень Європейської конвенції та/або законодавства України). При цьому канал зможе повторно подати заяву лише через рік після вилучення з переліку.

Цим документом Нацрада йде назустріч творцям українських нішевих каналів, які мають дотримуватися всіх передбачених законодавством України квот, і вважають, що умови для українських і міжнародних ліцензіатів мають бути рівними. Зокрема, на нерівні умови нарікали представники телеканалів «Терра», «Наука», Niki Kids і Niki Junior, які отримали від Нацради

штрафи за недотримання мовних квот і квот національного продукту. Натомість директорка ініціативи «Чисте небо» Катерина Федорова вважає, що іноземні канали слід не зобов'язувати, а заохочувати перекладати свій контент українською мовою. За її словами, для іноземних мовників перекладати контент українською економічно невигідно, тому вони можуть піти з ринку, а їхній контент заберуть «пірати».

Проти запропонованого Нацрадою проекту виступили і два об'єднання провайдерів — Асоціація правовласників і постачальників контенту та Інтернет-асоціація України. За їхньою оцінкою, проект не відповідає міжнародним угодам, до яких приєдналася Україна, та її зобов'язанням не обмежувати ретрансляцію каналів із країн — членів ЄС або країн, що ратифікували Європейську конвенцію про транскордонне телебачення. Асоціації наголосили, що під час ратифікації Європейської конвенції про транскордонне телебачення Україна заявила, що залишає за собою право обмежувати ретрансляцію на своїй території лише програмних послуг, які містять рекламу алкогольних напоїв. На думку асоціацій, якщо Нацрада все-таки ухвалить розроблений порядок, це призведе до скорочення переліку дозволених для ретрансляції іноземних телеканалів, погіршення пропозиції абонентам легальних телевізійних сервісів і навіть знищення бізнесу провайдерів — ліцензіатів Нацради.

А доки немає спеціального порядку, Нацрада зрідка вносить зміни до чинного Переліку іноземних програм. Станом на кінець 2018 року він налічує 182 телеканали. При цьому, в ньому є вже три українські телеканали, які вирішили піти з-під юрисдикції Нацради, авторизувалися в Європі та повернулися до України як «іноземні» мовники. Мова про «Наше Music», English Club TV (обидва додані до Переліку іноземних програм 27 вересня) та «Етно канал» (доданий до переліку 6 грудня). Крім них 11 жовтня до переліку було додано нідерландський еротичний канал Barely Legal, болгарський телеканал про здоровий спосіб життя WnessTV і британський кіноканал Shorts TV. Натомість 6 вересня Нацрада тимчасово, на шість місяців, припинила ретрансляцію в Україні британського російськомовного

телеканалу RTVI, що належить колишньому гендиректору російського державного телеканалу «Звезда» Руслану Соколову. Підставою для тимчасової заборони стали трансляція фільмів, у яких позитивно висвітлюється діяльність органів держави агресора, трансляція заборонених в Україні фільмів і серіалів, трансляція контенту за участі фігурантів Переліку осіб, які становлять загрозу національній безпеці. Крім того, у програмі RTVI «Особое мнение» Нацрада вбачає ознаки порушення статті 28 Закону України «Про інформацію».

Пильна увага до окремих каналів

4 жовтня 2018 року Верховна Рада прийняла постанову, якою схвалила пропозиції санкцій відносно юридичних осіб телеканалів «112 Україна» та NewsOne. Пропозиції скеровано до Ради національної безпеки та оборони України, яка може розглянути їх і винести своє рішення про санкції, яке далі вводиться в дію указом Президента України. Перелік пропонованих санкцій передбачає блокування активів, анулювання ліцензій, фінансові обмеження, телекомунікаційні обмеження й «інші санкції». Поки що РНБО їх не розглядала. Появі постанови передувала петиція про припинення діяльності телеканалів «112 Україна» та NewsOne, зареєстрована на сайті Верховної Ради 20 вересня.

Обидва телеканали восени 2018 року перейшли у власність народного депутата від «Опозиційного блоку» Тараса Козака — близького соратника українського політика, лідера руху «Український вибір» і кума Володимира Путіна Віктора Медведчука. У контенті й редакційній політиці обох каналів «Детектор медіа» знаходив впливи Віктора Медведчука, проросійські меседжі, фейки та маніпуляції. Регулятор пильний до обох своїх ліцензіатів, але поки що ця пильність не увінчалася припиненням діяльності цих мовників.

NewsOne за останні два роки отримав шість попереджень від Нацради за різні порушення. Два останні були протягом серпня — грудня 2018 року: 29 серпня — за випуск програми «Світова політика з Олегом Волошиним», у якій ведучий, на думку Нацради, популяризував органи держави-агресора, даючи оцінку діям

Росії в Сирії; 6 грудня — за недотримання правил мовлення в День пам'яті 100 років із дня початку «червоного терору» 5 вересня. Крім того, за останні півроку Нацрада провела ще три перевірки NewsOne, результатів яких поки не розглянула: щодо висловлювань низки ведучих і гостей ефіру про війну на Донбасі, Андрія Парубія та автокефальну церкву; щодо змін у структурі власності, про які публічно заявляв канал; щодо показу карти України без Криму під час обговорення теми «Північного потоку — 2». Оскільки порушення різні, до анулювання ліцензії справа не дійшла. Адже звертатися до суду з позовом про анулювання ліцензії Нацрада може після того, як за одне й те саме порушення застосує санкції попередження та штрафу.

У випадку каналу «112 Україна» Нацрада у другій половині 2018 року отримала шанс відмовити каналу у продовженні цифрових ліцензій, отриманих у 2011 році на конкурсі для регіональних і місцевих мовників і всупереч конкурсним умовам використаних для створення загальнонаціонального каналу. Регулятор мав підстави для відмови: численні попередження, штрафи і навіть звернення до суду про анулювання цифрових ліцензій (щоправда, заблоковане зустрічними позовами) за недотримання концепції регіонального мовлення. Але цим шансом Нацрада не скористалася. Вона кілька разів відкладала розгляд заяв «112 Україна» про продовження цифрових ліцензій. Спочатку посилалися на лист СБУ, яка нібито перевіряла, чи не був Едуард Катц фіктивним власником. Потім сам «112 Україна», представники якого майже завжди ігнорують засідання Нацради, попросив відкласти питання, щоб головний юрист прийшов на засідання. Ніби між іншим регулятор, укотре відкладаючи питання цифрових ліцензій, 11 жовтня призначив позапланову перевірку «112 Україна» за його супутниковою ліцензією через поширення «кліше російської пропаганди».

У результаті Нацрада дочекалася ухвали суду, винесеної 17 жовтня, яка заборонила їй приймати рішення про відмову у продовженні цифрових ліцензій «112 Україна». Втім, скандалу й обурення ця ухвала, яка очевидно обмежує дискреційні повноваження Нацради

та вказує незалежному регулятору, яке рішення він має або не має прийняти, не викликала. Так, Нацрада її оскаржила. Але все відбувалося без зайвого шуму, із затягуванням розгляду апеляції, яка в результаті була прийнята на користь «112 України». Тож судова заборона й далі діє. Схоже на те, що «112 Україна» до кінця президентської виборчої кампанії збереже свої цифрові ліцензії, які продовжують діяти безстроково. Зауважимо: в каналу є супутникова ліцензія, якій нічого не загрожує, а завдяки супутниковому розповсюдженню «112 Україна» потрапляє ще й у мережі провайдерів платного ТБ. Але традиційно на українському ринку найбільш ласим вважається ефірне розповсюдження, яке доходить до найбільш доступного, але часто дуже активного електорату, тому ефірні (цифрові) ліцензії такі важливі для каналу, орієнтованого не на бізнес, а на вплив на громадську думку.

Кваліфікація регулятора відносно «112 України» може бути свідченням своєрідного «пакту про ненапад», про який «Детектору медіа» розповідали деякі джерела. Адміністрація Президента нібито з певного часу отримала й далі зберігає певний вплив на канал, а гарантом цього впливу начебто є один із топ-менеджерів мовника Єгор Бенкендорф. Із його приходом на канал ще у 2016 році критика особисто Президента (а не влади загалом) у гостьових студіях стала значно м'якшою. Канал висвітлює всі офіційні заходи та заяви Президента, зокрема й у режимі прямої трансляції. Незважаючи на останні очевидні зміни в редакційній політиці щодо піару Віктора Медведчука, політика щодо висвітлення діяльності особисто Петра Порошенка фактично не змінилася.

Регулювання реклами та спонсорства

У вересні Нацрада оприлюднила рекомендації щодо спонсорства з використанням алкогольних брендів, якими почала керуватися з 1 жовтня під час проведення моніторингів.

Відповідно до документа, мовники мають заздалегідь отримувати від спонсора документальне підтвердження реєстрації алкогольної торгової марки (ТМ) або підтвердження поданої заяви на реєстрацію ТМ із доказами оплати збору за її

подання. Мовники зобов'язані перевіряти зареєстровану ТМ на відповідність вимогам рекомендацій Нацради, а якщо ТМ не відповідатиме їм, то мовник повинен відмовляти в розміщенні в ефірі такої спонсорської інформації.

Мовники обов'язково повинні зазначати статус спонсора перед його назвою. Нацрада дозволяє це робити також за допомогою слів і висловів: «партнер», «за підтримки», «за сприяння», «ТМ представляє» тощо. Мовникам заборонено збільшувати гучність звуку при згадуванні ТМ.

До спонсорської інформації про алкогольні ТМ Нацрада висуває низку вимог:

- спонсорська інформація не має бути ідентичною з рекламними роликами алкогольних напоїв;
- у спонсорській інформації заборонено використовувати слова «горілка», «вино», «шампанське», зображення тари для алкоголю, опис або зображення процесу виготовлення алкоголю або обладнання для його виготовлення, зображення споживання алкоголю, бокалів, чарок, штопорів, звук відкривання пляшок, розливання, цокання чарками, опис смаку, запаху та міцності алкоголю;
- у спонсорських оголошеннях не має бути закликів до споживання алкоголю, слів «спробуй», «скуштуй», «випей», «відчуй на смак» і тостів «будьмо!», «за...!» тощо.
- До алкогольної ТМ Нацрада теж має низку вимог:
 - не згадувати прізвища, імена, псевдоніми популярних осіб або опосередковане схвалення популярними особами вживання алкоголю;
 - не стверджувати, що алкоголь має лікувальні якості або є стимулюючим чи заспокійливим засобом;
 - не заохочувати до вживання алкоголю або негативно оцінювати утримання від вживання алкоголю;
 - не стверджувати, що вживання алкоголю не чинить негативного впливу на самопочуття або стан здоров'я;
 - не створювати враження, що більшість людей вживає алкогольні напої;
 - не заохочувати до надмірного вживання алкоголю або негативно подавати стриманість або помірність щодо вживання алкоголю;
 - не формувати думки, що вживання алкоголю є важливим фактором досягнення успіху в спортивній, соціальній, сексуальній або інших сферах життя.

Підготовка до виборів

31 грудня в Україні розпочалася чергова кампанія з виборів Президента України, яка триватиме 90 днів. Готуючись до неї, 20 грудня Нацрада створила традиційну робочу групу для здійснення нагляду за дотриманням телерадіоорганізаціями виборчого законодавства, яку очолила перша заступниця голови Нацради Ольга Герасим'юк. 27 грудня робоча група провела перше установче засідання. Головним інструментом нагляду є моніторинг телерадіопрограм, який проводиться під час передвиборчої кампанії. Він передбачає цілодобовий аналіз мовлення загальнонаціональних теле- і радіоканалів, українських та іноземних супутникових телеканалів, вибіркового систематичних моніторинрів регіональних і місцевих ЗМІ. Також робоча група розглядатиме звернення та скарги юридичних і фізичних осіб стосовно питань, пов'язаних із діяльністю телерадіоорганізацій під час виборчої кампанії. Втім, повноваження Нацради під час виборів обмежені, й вона не має змоги застосовувати санкції за виявлені порушення. За результатами діяльності робоча група підготує звіт, у якому наведе інформацію про виявлені порушення та збере пропозиції щодо вдосконалення виборчого законодавства.

Окрім робочої групи, 19 грудня Нацрада й Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) підписали Меморандум про взаєморозуміння, співпрацю та обмін інформацією. Його задекларована мета — «створити запобіжники політичній корупції і запобігти непрозору фінансуванню політичних партій у період наступних виборчих кампаній». Основними напрямками співпраці стануть:

- надання сторонами одна одній документів, надсилання звернень, запитів, листів про надання інформації;
- обмін інформацією на відповідні запити щодо використання ефірного часу замовниками політичної, соціальної реклами в рамках здійснення державного контролю за додержанням встановлених законом обмежень щодо фінансування політичних партій тощо;
- проведення сторонами моніторингу передвиборчої агітації суб'єктів виборчого процесу.

У Нацраді пояснили, що в результаті співпраці НАЗК зможе користуватися даними Нацради щодо ефірного часу, виділеного для агітації суб'єктів виборчого процесу, чи різних форм розміщення реклами, щоби перевірити достовірність цифр, вказаних у звітах політичних партій.

Станом на кінець грудня Нацрада також обговорювала із громадськістю ідею створення незалежної експертної ради з питань виборів, яка матиме дорадчу функцію. Громадська рада при Нацраді запропонувала створити таку раду при Нацраді та ЦВК. Члени Нацради обговорювали можливість зібрати таку експертну раду на базі Незалежної медійної ради або на майданчику офісу Ради Європи. Утім, до кінця грудня рішення не було прийнято. Вже 10 січня Нацрада вирішила підтримати пропозицію Громадської ради. Але експертна рада, за цим рішенням, має створюватися не при Нацраді, а при Громадській раді, тобто регулятор вирішив дистанціюватися від цього процесу, мотивуючи це тим, щоб експертну раду не сприймали як «керовану» державним регулятором. Та в такому разі виникають питання щодо будь-якої легітимності та ефективності такої експертної ради.

Співпраця із громадськістю

30 серпня 2018 року завершився строк повноважень дорадчого органу регулятора — Громадської ради, і Нацрада оголосила конкурс на формування нового складу. Прийом заявок тривав місяць, 18 жовтня Нацрада продовжила його ще на місяць. Тоді пояснили, що з 18 заявок частина надійшла від кандидатів, які працюють у компаніях-ліцензіатах Нацради або

обіймають посади топ-менеджерів прибуткових організацій.

6 грудня Нацрада із 35 претендентів обрала 15 членів, які працюватимуть у Громадській раді протягом наступних двох років. Шестеро обраних членів входили до Громадської ради попереднього скликання, двоє — до Громадської ради попередніх скликань, семеро є новими членами.

Членами Громадської ради стали:

1. Олена Андрієнко — самовисуванка, керівниця юридичного відділу рекламно-комунікаційного холдингу Publicis Groupe Ukraine;
2. Сергій Бойко — самовисуванець, засновник і директор рейтингової агенції BigDataUA, співвласник телеканалів «Дача» та Ероque (ТОВ «Корисне ТБ»);
3. Вікторія Веселовська — від Миколаївської обласної ГО «Миколаївський прес-клуб», директорка департаменту міжнародних відносин і співвласниця Коледжу преси та телебачення;
4. Олександр Глуценко — самовисуванець, керівник ОТТ-сервісу Omega TV;
5. Арсен Жумаділов — від ГО «Кримський інститут стратегічних досліджень», голова правління Кримського інституту стратегічних досліджень;
6. Світлана Коробіна — самовисуванка, в минулому заступниця гендиректора Національного центру Олександра Довженка, була членкинею конкурсної комісії з відбору членів Ради з державної підтримки кінематографії;
7. Мар'яна Закусило — від ГО «Детектор медіа», головна редакторка порталу «Детектор медіа»;
8. Василь Мезенцов — самовисуванець, директор і засновник ТРК «Тризуб ФМ», волонтер;
9. Катерина М'ясникова — від ГО «Східноєвропейський інститут проблем медіа», виконавча директорка Незалежної асоціації телерадіомовників;
10. Любов Найдьонова — від Асоціації

політичних психологів України, заступниця директора, завідувачка лабораторії психології масової комунікації та медіа-освіти Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України;

11. Сергій Сьомкін — від ГО «Індустріальний телевізійний комітет», виконавчий директор Індустріального телевізійного комітету;
12. Олександр Федієнко — від Інтернет-асоціації України, голова правління Інтернет-асоціації України, керівник компанії ІМК (бездротові технології зв'язку);
13. Мирослав Хом'як — від Львівської обласної організації Національної спілки журналістів України і ГО «Комітет екологічного порятунку України», генеральний директор радіо «Львівська хвиля» (ТОВ «ТРК «Львівська хвиля»), власниками компанії є члени його родини – тесть і сестра);
14. Олександр Янковський — від ГО «Радіо кримських громад», головний редактор ГО «Радіо кримських громад» (радіо «Крим. Реалії» — проект «Радіо Свобода»);
15. «Інститут масової інформації» як колективний член, представник — Роман Головенко, входив до Громадської ради попереднього скликання.

Члени Нацради аргументували своє голосування бажанням бачити у Громадській раді фахівців із різних галузей, представників регіонів і небажанням підтримувати представників конкретних медіагруп і ліцензіатів (хоча в результаті Сергій Бойко, Василь Мезенцев, Мирослав Хом'як та Олександр Янковський є співвласниками або співробітниками конкретних компаній-ліцензіатів Нацради). При цьому до складу Громадської ради не пройшли, наприклад, голова Громадської ради попереднього скликання Наталія Клітна та члени попереднього складу Громадської ради Ольга Большакова і Надія Колесникова.

На першому засіданні 20 грудня члени

Громадської ради обрали свого голову — Сергія Сьомкіна, а також секретаря — Світлану Коробіну.

Ще один дорадчий орган, що діє при Нацраді, — робоча група зі створення правил захисту дітей у медіа — розробила й затвердила третій саморегулювний документ індустрії — Спільний акт узгодження № 3 «Висвітлення засобами масової інформації теми участі дітей у збройних конфліктах». Станом на кінець 2018 року його підписали медіагрупи «1 + 1 медіа», StarLightMedia, «Медіа Група Україна», Національна суспільна телерадіокомпанія України і Незалежна асоціація телерадіомовників. Підписанти документа домовилися, зокрема, уникати героїзації участі дітей у бойових діях; інформувати про кримінальну відповідальність дорослих за залучення дітей до участі у збройних конфліктах; не допускати ідентифікацію широкою громадськістю дітей, що проживають на тимчасово окупованих територіях, якщо вони висловлюються щодо політичної ситуації в Україні; уникати в денний час (із 7:00 до 19:00) показу фото- та відеозображень зі смертю дитини або її тіла крупним планом, тортур дитини, тілесних ушкоджень дитини внаслідок військових дій.

Нацрада також продовжила співпрацю з Незалежною медійною радою — органом саморегулювання у сфері медіа, який сформували п'ять медійних організацій: Центр демократії та верховенства права, Інститут масової інформації, «Інтерньюз-Україна», «Детектор медіа» та фундація «Суспільність». За зверненням Нацради НМР протягом серпня — грудня 2018 року розглянула чотири кейси: щодо коментаря Євгена Мураєва про Олега Сенцова на телеканалі «112 Україна», щодо випуску ток-шоу «Один за всіх» каналу СТБ, щодо розпалювання ворожнечі в ефірі телеканалу NewsOne протягом 31 серпня — 17 жовтня 2018 року та щодо розпалювання ворожнечі в ефірі телеканалу «112 Україна» протягом 4 вересня — 7 жовтня 2018 року. Висновки НМР складають додаткову аргументацію для рішень Нацради про санкції щодо мовників. Але поки що за цими кейсами Нацрада своїх рішень не ухвалила.

Гіперактивний сезон

Підсумки роботи МІП у другому півріччі 2018 року

«Детектор медіа» продовжує регулярно аналізувати роботу Міністерства інформаційної політики (МІП). До вашої уваги — підсумки його роботи протягом другої половини 2018 року.

Раніше «Детектор медіа» публікував моніторинги роботи Мінінформполітики за [перше](#) півріччя 2018-го, [перше](#) і [друге](#) півріччя 2017-го, [перше](#) півріччя 2016 року.

Галина
Петренко

органами виконавчої влади комунікативної роботи, зокрема організацію та проведення тренінгів для працівників структурних підрозділів органів виконавчої влади, що забезпечують взаємодію із засобами масової інформації та громадськістю», — йдеться в розпорядженні «Деякі питання...».

Від Кабміну — під ялинку

Цього року духи Різдва й новорічного дедлайну були щедрими до МІП і поклали йому під ялинку одразу два подарунки: 12 грудня Кабінет Міністрів видав розпорядження «Деякі питання удосконалення комунікативної роботи органів виконавчої влади», а 27 грудня схвалив розроблену МІП стратегію інформаційної реінтеграції Криму.

«З метою підвищення рівня інформування суспільства про діяльність органів виконавчої влади та впровадження реформ, висвітлення актуальних питань реалізації державної політики у різних сферах Міністерству інформаційної політики разом із Секретаріатом Кабінету Міністрів України в рамках урядової комунікаційної платформи «Єдиний голос» забезпечити:

- здійснення системних заходів із підвищення якості комунікації органів виконавчої влади із суспільством;
- методичну підтримку проведення

Цей документ було розроблено відповідно до Плану пріоритетних дій уряду на 2018 рік, Доктрини інформаційної безпеки України і резолюції віце-прем'єр-міністра **В'ячеслава Кириленка**. До моменту видання цього розпорядження уряд працював за старими правилами, датованими 2010 роком, які давно перестали відповідати викликам часу через значне розширення комунікаційного інструментарію та необхідність протистояти гібридній агресії Російської Федерації.

Тепер залишилося дочекатися ухвалення презентованої громадськістю влітку Концепції розвитку системи кризових комунікацій. Нагадаємо, згідно концепції, однією із ключових фігур під час подолання кризових ситуацій має стати координатор із кризових комунікацій стратегічного рівня — людина, яка повинна забезпечувати міжвідомчу співпрацю, щоб урядова комунікація відбувалася централізовано. Важливу роль також мають відігравати створені в МІП Центр оцінки інформаційного середовища і група кризових комунікацій. Головне

завдання останньої — продукувати смисли. І хоча окремі цеглинки цієї системи вже закладено, проте навряд чи в урядовців був час відпрацювати роботу системи на практиці до того, як, наприклад, нашої країні довелося увійти у воєнний стан чи в офіційні виборчі перегони.

Що до прийнятої Кабміном стратегії інформаційної реінтеграції Криму, то, як наголосила перша заступниця міністра інформаційної політики **Еміне Джапарова** під час презентації документа урядовцям,

“Завдання російської пропаганди полягає у тому, аби переконати аудиторію Криму, що світ проковтнув цю “пігулку”, зафіксував цю окупацію, що Україна забула і не виборює Крим. Прийняття цього документа, особливо на тлі резолюції у межах Організації об’єднаних націй — це ключовий меседж людям у Криму, що це є неправдою; він вщент убиває ті міфи, які активно мільярдними бюджетами просуваються російською пропагандою”.

Еміне Джапарова

Як зазначено в документі, метою стратегії є створення за допомогою інформаційних інструментів передумов для відновлення територіальної цілісності та суверенітету над тимчасово окупованою територією АР Крим та міста Севастополь, сприяння захисту прав і свобод громадян України. Цього планується досягти шляхом таких заходів:

- утвердження наративів безкомпромісності у відстоюванні територіальної цілісності України для зовнішньої та внутрішньої аудиторії, а також розвінчання російських міфів щодо історичного минулого та сучасного стану півострова;
- забезпечення населення окупованої території достовірною, оперативною та актуальною інформацією, налагодження процесу інформування внутрішніх, зовнішніх аудиторій, громадян України на тимчасово окупованих територіях щодо політики уряду, спрямованої на звільнення Криму від окупації та його реінтеграцію;
- налагодження зворотного зв’язку з

мешканцями окупованих територій, інформування громадян України, міжнародних аудиторій про процеси у Криму, дії України стосовно звільнення Криму від окупації та його реінтеграції, а також реалізації державної інформаційної політики щодо Криму за принципом єдиного голосу;

- забезпечення культурно-інформаційних прав усіх мешканців Криму та корінних народів;
- роз’яснення прав корінних народів;
- сприяння подальшій інтеграції корінного народу України — кримських татар, а також громадян України, що мешкають на Кримському півострові, до української політичної нації;
- інформаційного сприяння реалізації прав кримськотатарського народу;
- залучення міжнародної підтримки у справі відновлення територіальної цілісності України;
- ефективної координації дій органів державної влади та громадянського суспільства у формуванні та провадженні інформаційної політики щодо тимчасово окупованого Кримського півострова, в тому числі через залучення до цього процесу всіх зацікавлених сторін;
- забезпечення належного бюджетного фінансування та залучення необхідних додаткових коштів донорів та зацікавлених сторін для реалізації інформаційної політики щодо Криму загалом та виробництва контенту зокрема.

Із цього випливають комунікативні завдання, спрямовані на три різні аудиторії — окупований Крим, внутрішню українську аудиторію й міжнародну:

- формування в мешканців Криму усвідомлення невідворотності відновлення територіальної цілісності України та розуміння місця Криму в майбутній структурі держави Україна, відсутності сприйняття процесу відновлення територіальної цілісності як загрози для себе, розуміння політики України на період окупації та потреби використання тих можливостей, які надає Україна

своїм громадянам, що мешкають на окупованій території;

- формування у громадян України однозначної підтримки відновлення територіальної цілісності України, розуміння політики України щодо звільнення тимчасово окупованих територій та реінтеграції їх населення, сприйняття кримськотатарського народу як корінного народу України та невід'ємної частини української політичної нації, чіткого розуміння місця Криму в майбутній структурі української держави;
- формування однозначного розуміння в закордонних цільових аудиторіях статусу Криму (невизнання анексії Криму Російською Федерацією), обізнаності з ситуацією на півострові, розуміння державної політики України щодо окупованого півострова та його населення, надання сприяння та підтримки звільненню Криму від окупації.

Реалізація стратегії розрахована на період до 2021 року включно, передбачає щорічний перегляд та актуалізацію і підкріплюватиметься щорічним планом заходів.

У комунікаціях із кожною з трьох аудиторій є свої складнощі. Кримчан українському уряду об'єктивно складно досягти, попри зусилля із забезпечення мовлення. Міжнародну аудиторію охопити дорого — надто вона розгалужена. А внутрішня українська аудиторія потерпає від відсутності в українських же ЗМІ бажання системно висвітлювати події в Криму. У стратегії інформаційної реінтеграції півострова так і написано: однією з основних загроз її реалізації є «стан та наявні практики функціонування ЗМІ в Україні, а також проблемні питання якості контенту українських ЗМІ (передусім — у частині його невідповідності потребам мешканців окупованих територій), що заважають конструктивній взаємодії між державними органами та засобами масових комунікацій з актуальних питань державної інформаційної політики щодо АР Крим».

ЗМІ не хочуть писати про Крим. Читачі не хочуть читати про Крим. Давно хотіла це сказати, але не було нагоди: здається, головна ставка на комунікацію поневірянь

кримських татар після окупації півострова в порівнянні зі значно слабкішою комунікацією решти проблем справила погану службу. Українська аудиторія мимоволі почала асоціювати проблеми Криму перш за все з проблемами корінного народу. А Крим для кожного має бути свій, щоби кожен розумів, чому він важливий для особисто нього і для всієї України. Тим більше, що спиратися на одну-єдину тему в комунікаціях недалекоглядно. Що завадить Росії одного разу оголосити про декларативне відновлення прав кримських татар і тим самим вибити цей аргумент комунікацій на міжнародному рівні з рук українського уряду?

Байки з АТО, американські туристи та удачливі телеменеджери

Стосунки з вітчизняними ЗМІ в міністерства взагалі складаються не безхмарно. Як поскаржився міністр Юрій Стець в інтерв'ю «Детектору медіа», менеджмент телеканалів українського неохоче бере для безкоштовного показу інформаційний продукт, розроблений органами влади, навіть якщо це контент соціального характеру. Прохання МІП часто залишаються без уваги телеканалів або ж ролики розміщуються в нічний час. Тому цього року міністерство вирішило замовляти платну рекламу в ЗМІ. Перший вареник вийшов грудкою: оголошений влітку тендер на розміщення у вересні — грудні реклами на українському телебаченні на суму 145 млн грн. не відбувся через дискваліфікацію двох із трьох учасників. Але вже друга спроба вийшла вдалою: ТОВ «Сігма уа» (реklamне агентство у складі CMS Group) виграло два тендери на майже 45 млн грн. на розміщення реклами у листопаді — грудні на «Україні», ICTV, «1+1», СТБ, Новому каналі та інших телеканалах.

Загалом для української аудиторії на замовлення МІП було знято чимало рекламних роликів. Наприклад, кілька роликів про реформування ринку землі виготовило ТОВ «Гудмедіа» за 790 тис. грн. Або ось ще один приклад — про те, як важливо прибирати в місті за домашніми тваринами:

Крім того, приблизно протягом цього ж часу міністерство витратило трохи більше

8 млн грн. на рекламу на радіо («Радио Пятница», «Русское радио», «Хіт FM», «Радіо Рокс», Kiss FM, «Мелодія FM» та інших; рекламу розміщували ТОВ «Перехід Аутдор» і ТОВ «Медіа Хаб») і майже 4,2 млн на рекламу в інтернеті (остання мала на меті популяризацію туризму в Україні для жителів США і Великої Британії і була таргетована на тамтешніх держслужбовців, лідерів громадських думок, журналістів, туристів, туристичні агентства та органи влади у сфері туризму; рекламу розміщувало ТОВ «Комп'ютерні інформаційні технології»).

При цьому в міністерства чомусь не склалося з тендерами на розміщення телереклами за кордоном. Спочатку скасували торги на суму 26 млн грн. на створення та поширення інформаційних продуктів на іноземному телебаченні — як зазначено у протоколі засідання тендерного комітету міністерства, *«у зв'язку з неможливістю усунути порушення законодавства з питань публічних закупівель, порушення порядку повідомлення про намір укласти договір ті відсутності подальшої потреби в закупівлі послуг в даному обсязі»*. Заявки подали ТОВ «Ед хок ком'юнікейшнз», ТОВ «Медіахедз», ТОВ «Сі еф сі консалтинг компанії» і ТОВ «Євромедіа компанії». На етапі прекваліфікації допустили двох учасників: ТОВ «Ед хок ком'юнікейшнз» (пропонувало розмістити рекламу на BBC) і ТОВ «Євромедіа компанії» (пропонувало розмістити рекламу на BBC і Euronews). Цікаво, що це була вже друга спроба провести такий тендер: попередній теж не відбувся.

Так само не відбулися тендери на створення та поширення реклами в інтернеті в Австрії, Німеччині, Італії (на суму 4,2 млн грн.) та скандинавських країнах (теж на суму 4,2 млн грн.) — обидва через відсутність подальшої потреби в закупівлі послуг.

Зате МІП активно замовляв в Україні видання книжок, зокрема:

1. Kyiv Travel Guide, Lviv Travel Guide, Odessa Travel Guide, Karpaty Travel Guide (ТОВ «Міу Продакшн», 3,7 млн грн., по 3 тис. примірників англійською мовою кожного).
2. «Львів. Топ-10» (ТОВ «Балтія-Друк», 1 млн грн., по 3 тис. примірників

англійською й польською мовами).

3. «100 відомих подій історії України» (ТОВ «Видавництво “Фоліо”», 792 тис. грн., по 3 тис. примірників українською та російською мовами, 1 тис. примірників англійською).
4. «АТО Байки» (ТОВ «Видавництво “Саміт-Книга”», 560 тис. грн., наклад 7 тис.).
5. «1000 та 1 поворот. Частина 2» (ТОВ «Видавництво “Саміт-Книга”», 450 тис. грн., наклад 50 тис.).

Уже зрозуміло, що 2019 рік не продовжить щасливу лінію 2018-го, протягом якого на діяльність МІП було виділено найбільше коштів із моменту його заснування: гроші в розпорядженні МІП у новому році зменшаться на 316,5 млн грн., або на 37 %. Найбільш суттєво скоротяться видатки саме на «здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору» — з 362,5 млн грн. До 100 млн грн. Саме за цією бюджетною програмою фінансувалися, зокрема, рекламні кампанії.

Також зменшиться на 58,5 млн грн. підтримка іномовлення, яке нині є нехай і не ідеальною з точки зору сили впливу й охоплення, але все ж опорою МІП у комунікаціях із широкою міжнародною аудиторією. До речі, обсяг його фінансування гарантується законом та має становити не менше 0,06 % видатків загального фонду Держбюджету за попередній рік. Тобто у 2019 році це мало би бути 543,6 млн грн. Депутати ж заклали в держбюджеті лише 78 %.

Робота над українськими помилками Facebook

Протягом усього 2018 року МІП був дуже активний у різних публічних заходах, співпраці зі стейкхолдерами тощо. Зокрема, варто відзначити зусилля зі встановлення комунікації з офісом Facebook задля захисту прав українських користувачів, що вкрай важливо в умовах гібридної агресії. Як зазначив заступник міністра інформаційної політики Дмитро Золотухін у своєму дописі у блозі, завдяки зусиллям у тому числі й міністерства було верифіковано близько 140 сторінок українських державних органів. «Ведеться діалог стосовно блокувань українських

журналістів та блогерів. Facebook підбирає менеджера по Україні для свого варшавського офісу», — написав пан Золотухін.

Також серед топ-десятки активностей міністерства за рік він згадав такі (окрім тих, які вже описані вище в цій статті):

- супроводження проектів, спрямованих на підтримку ветеранів АТО. Наприклад, підтримка ветеранських бізнес-проектів «Стартуй сьогодні»;
- спільна виставка з офісом інформації та документації НАТО у більше ніж десяти містах України з лекціями від представників МІП;
- спільний із Міністерством охорони здоров'я проект про створення соціальних та навчальних відео про екстрену домедичну допомогу;
- подальше структурування та розгортання тематики кіберграмотності та кіберобізнаності. Створено платформу комунікації різних органів та агентств щодо актуальної та оперативної комунікації для громадськості питань, пов'язаних із кібербезпекою. Ведуться перемовини з естонськими, британськими та натовськими партнерами. Фіналізується комплексний підхід до захисту від гібридних загроз. Проведено низку публічних заходів;
- розвиток теми «безпека дитини в інтернеті». Проведено ряд публічних заходів та внутрішніх робочих нарад стосовно системного підходу до створення інфраструктури підготовки експертів у цій царині. Так, є окремий проект Google щодо етики присутності першачків в інтернеті. У цій темі МІП підтримує контакт із Міністерством освіти та продовжує перемовини з іноземними донорами щодо активізації цієї теми у конкретних проектах;
- планування інформаційних кампаній та стратегічних підходів до комунікування теми гендерної рівності та протидії гендерно зумовленому й побутовому насильству на 2019 рік. МІП долучився до публічних заходів та робочих нарад як з іноземними партнерами, так і з внутрішньодержавними інституціями;
- контентні (наративні) проекти — наприклад, спільно з інтернет-виданням «Петро і Мазепа». Також було проведено стратегічну сесію щодо кристалізації стратегічного наративу для українського інформаційного простору; розроблено та презентовано в Україні та за її межами низку контентних проектів щодо розвінчування фейків російської пропаганди та дезінформації — в тому числі, підготовлено «Білу книгу спеціальних інформаційних операцій Кремля», яка буде перекладена та презентована у столицях країн ЄС уже в 2019 році.

Висновки

Протягом аналізованого періоду Міністерство інформаційної політики було активним гравцем інформаційного простору в Україні та за її межами, використовуючи всі можливості наявних у нього ресурсів.

Що до ухвалених Кабінетом Міністрів стратегічних документів, то важливо, щоби хороші плани не залишилися деклараціями лише на папері: їхня подальша доля значною мірою залежатиме від тактичних кроків та здатності працівників міністерства домовлятися з ключовими стейкхолдерами, у тому числі з іншими органами державної влади.

Міністерство отримало на 2019 рік скромніший бюджет, ніж воно мало в 2018-му. Це може вплинути на ефективність його роботи, хоча йому й не звикати до необхідності економити. На діяльність міністерства також, імовірно, можуть вплинути результати президентських виборів, якщо **Петра Порошенка** не буде переобрано на другий термін. Але наразі прогнозувати розвиток подій українською складно.

